

შერეკილები (მოთხრობა)

თავი პირველი

...ვინაიდგან.....ისე, ტყვილა.....

ერთაოზის დედა, ნატალია, მუცელს გადაჰყოლია. ნადეჟნას დიდხანს არ უვლია შვილის საფლავზე, ძმრით თავი მოუწამლავს, დღითიდღე გული უკოდიან, სანამ ძარღვი არ გაუწყვეტია.

მიზანა, ერთაოზის მამა, საშობაოდ აყრილა და გოგნიდან დედულეთში გადმოხიზნულა. ჩასიძებაში, მოყვრების გაცნობა-გამოცნობაში კბილებდაკლებული (კბილი ერთი დარჩენოდა, წინა, ღვინისთვის), განცდილ-ნაგრძობით ჩაფიქრებული და შეწუხებული. ამ გადმობარგებას ავი ზამთარი დამთხვეულა, ოკრიბაში რომ იცის - ადრიანი, თოვლიანი, დამქცევი და ამომგდები. ერთაოზი სამი თვისა ყოფილა და გზაში რომ ურემს არ გამოელაყებინა, მიზანას ტყლაპის ყავარზე დაუკრავს.

ძუყნური, მიზანას დედულეთი, ზეციერს ცოტა მალლა აუტანია. მიწა ღორღიანია, თესლს კი ჩაიტევს სადმე ქვებში, მაგრამ მერე უზრდელობას დამართებს, კოჭს არ ააცილებს.

თუ რაიმე ერგო დედულეთში, მიზანამ მალე მიჭამ-მოჭამა და მოისვენა. ერთი კალთა ვენახი შერჩა და ქვაშეყრილი ყანა - სამთა ზიარი. უპატო და უნაკლო მიწა შარმა და ზიარმა გაიტყუა, ვენახს მიკითხვით კი მიაკითხა მიზანამ, კიდევაც უაქიმა, ნა სამხრალს გაანდო თავის თავს - მოდი, ამ ენაჭრიას გავეპარებო. ასეც მოიქცა. შემოდგომაზე დაუბრუნდა, უყურა, უყურა, თქვა: ვაი, ჩემო ვენახო, მე ქე გავეპარე, მარა შენ უფრო გამპარვიხარო...

დაბადების წელი მიზანას არც თავისი ახსოვდა და არც შვილის აინტერესებდა მაინცდამაინც.

ერთი გვიანი შემოდგომის დღე იდგა, ხათრიანი, ჩუმი, ბევრჯერ გარეცხილ მიტკალს ჰგავდა. კურკანტელის ტოტს ნიაგმა მესკიელა მოწყვიტა და ჩალის კარავში ფოთოლივით თშეაფრინა. ჩალის ღეროდან თავგმა თავი გამოყო, ამინდს ყური უგდო, წვიმა მოესმა და ისევ ბინაში ყოფნა არჩია. მალე წამოწვიმა კიდევ, გამოზოგილად, ერთნაირად. ქვა და ფოთოლი სისველემ ააპრიალა.

დაბლარ ვენახს სარები გამოსცლოდა, კატაბარდა ჩასახლებოდა. სწავლას და მოვლას აცდენილი ვაზი მიწაზე გაწოლილიყო. მიზანა მსხლის ძირში ჩამოჯდა. ხეზე ზევიდან ქვევით და პირიქით ჭიანჭველების რიგი მოძრაობდა. „რა ღროს მუშაობაა ამ წვიმაში“, - გული მოუვიდა მიზანას და თითით გზა გადაუჭრა მშრომელებს. ჭიანჭველებმა თათბირი გამართეს, ერთი შეასახელეს, გადარიეს და თავზეხელაღებულმა მიზანას თითს შეუტია.

-ვინ დაგიფასებს საქართველოში, ჩემი არ იყოს, ვაჟკაცობას? - უთხრა მიზანამ და თავდადებული ჭიანჭველა უგზო-უკვლოდ გადაკარგა წკიპურტით.

ბუჩქებიდან ერთაოზი გამოლაგდა, ძაფ-ძაფად სველი, გამხდარ-გამხდარი, ქათამ ივით თვალეზგაჩერებული.

-რა ქენი, ბიჭო? -გამოცოცხლდა მიზანა.

ერთაოზი ხეს მიეყუდა, ცარიელმა კუჭმა ყურყურს უმატა.

-ხალხი, ბიჭო, გოდოგნიდან მოსულარიენ ჩემთან ჭკუის საკითხავად, ექვსი წლი ს ვყოფილვარ, ბუხარში შემეყვია თავი და მითქვამს მამაჩემისთვის, ბაბუაშენისათვის. .. რომელზე გეუბნები, თუ იცი?-შეატყო შვილს უყურადღებობა მიზანამ.

-ერემოზე,-მორჩილად უპასუხა ერთაოზმა და ხელი მუცელზე დაიდო.

მიზანას სიტყვები კარგა ხანია დაბლაგულად ხვდებოდა ერთაოზს, აზრი დაჰკარ გოდათ, გამოფშუტულიყვნენ შარშანდელი ნაქურჩალასავით, ხშირი ხმარებისაგან, ა ლბათ. შეჩვეოდა ყური, როგორც დელის ლიკლიკს ან ურმის ჭრიალს. რაც შეეხება ე რემოს, მიზანას გადმოცემით, საქრისტიანოს დასაცავად დროშაზე წასული, ხონთქარ ს კაკას ხიდზე კვერცხივით შესკდომია, უბედურ დღეზე გაჩენილი. არადა, სინამდვილე ში (ლამისთევაზე გაეგო ერთაოზს), ერემო ქუთაისის ქვეყანაში გირით მოუკლავთ ბაზ არში.

-საჭმელი გვაქვს, შვილო, რამე? - იკითხა მიზანამ.

-პრასი.

-გვქონია, - მიზანამ ხელი ხელს გაუსვა, -წახვალ ახლა სირბილაძეებში, ეტყვი: ბ რეგვაძეებს ქეიფი გვაქვს-თქვა, მამაჩემი უშენოდ არ ჯდება-თქვა. წამეილოს ღვინო და მევიდეს...

-ორი ჩაფი ერგება, -გაიხსენა ერთაოზმა.

მიზანა შეჭირვდა, უცებ თვალეზში ეშმაკები აუთამაშდა:

-წამეილოს ერთიც და გაუსამდება.

ერთაოზმა მეტის თქმა აღარ აცალა, ადგილს მოსწყდა და სოფლისკენ დაეშვა.

-საჭმელი წამეილოს საჭმელად, ჭადიც წამეიდღვანიოს, -დააწია მიზანამ შვილს.

ერთაოზი მიწას ფეხს არ აკარებდა, მიქროდა სირბილაძეებისაკენ.

-ყველიც წამეიდღვანიოს! ვარიაც წამეიდღვანიოს! სამარხვო არ გვინდა, სახსნილ ო წამეიდღვანიოს. ნიორ-წყალიც წამეიდღვანიოს! პრასი გვაქ-თქვა, არ გვინდა.

სუფთა ჰაერზე ყვირილმა მიზანა ადაგზნო და ჭკვიანურის თქმა მოუხდა, განზო გადოებულის, გადაუდებლივ. თქვა:

-ადამიანის ტანში სულგრძელობას ყველაფერი უნდება! ქათამი, ხაჭაპური, ინდ აური, ბოდიში და ღორის მწვადიც.

ამასობაში წვიმაც შეწყდა, ქვენამ ჯოგ-ჯოგად დაშალა ღრუბელი, შემდეგ დაუარ ა ყველას და ზევით წაიღო. ცამ გამოიხედა, ლილა ცამ, წკრიალამ. მესკიელა კარვიდა ნ გამოფრინდა, კურკანტელას დაუბრუნდა და ტოტზე განდაგან სიარული იწყო. თავ ვმა საფარი დატოვა, სირბილში კოჭლი გამოდგა.

მიზანა სამზადისს შეუდგა. სუფრის მოსატანად სახლში შევიდა. გვერდზე გადახ რილ ამ ფიცრულს მიზანა სახლს იმიტომ უწოდებდა, რომ თავმოყვარე კაცისთვის უხ ერხული სათქმელი იყო, ბოსელში, ნალიაში ან საქათმეში ვცხოვრობო. ხავსმორეულ

ყავარზე დარაჯებად ქვეები ისხდნენ, ქარს რომ სახლი არ ეზარალებინა და ის ნალახ-ნაწეწი ნარჩენებიც თან არ გაეყოლებინა. კედლებში შემოვარდნილი ქარი საბანს წაგლეჯდა მამა-შვილი, ერთაოზი და მიზანა მალხაზები რომ არ ყოფილიყვნენ. სარკმელზე გაქონილი ტყავი გაეკრათ. იატაკი სიფრთხილეს და დაკვირვებას მოითხოვდა, კიბის საფეხურები კი, რიცხვით სამი - მოქნილობას და თავგამეტებას.

მიზანამ ბალახზე სუფრა დააფინა და სოფელს ჩახედა. ბილიკზე ერთაოზი და სირბილაძე გამოჩნდნენ. ერთაოზს ბეჭზე კალათი გაედო და ლაღად მოიწევდა ზევით, ქონმოწოლილ სირბილაძეს კი აღმართში უჭირდა.

-რა დროს ქეიფია, - წუხდა სირბილაძე, - სიმინდი გასაგრილებელი მაქვს, ღვინო გადასატანი, ხვალ ბაზრობაზე სახლიკაცი უნდა გავაგზავნო, კეცებია გასაყიდი... სულ რო მე მპატიუებთ, ვარ ამდენი პატივისცემის ღირსი?

-თუ მასეა, დაბრუნდი, იმუშავე, -უნდოდა გამოერთმია ტიკი ერთაოზს, მაგრამ სირბილაძემ არ დაანება.

-ეწყინება იმ სულძაღლს! -თქვა სირბილაძემ და გზა განაგრძო.

მიზანას ეს გადალაპარაკება, რა თქმა უნდა, არ ესმოდა, მაგრამ შინაარსს დაახლოებით ზუსტად ხვდებოდა, ამიტომ ამოსვლისთანავე შეუტია სირბილაძეს:

-რავა! არ კადრულობთ სირბილაძეები ბრეგვაძეებში ქეიფს, თუ რავაა თქვენი საქმე? კაცი თვარ გამოგიგზავნე, შენით ვერ უნდა მიხვდე სტუმრობას?

-ახლა ვაპირებდი სწორედ ამოსვლას...

მიზანას შეტევა უყვარდა, კაცის გაფუჭება მისთვის იოლი და სახალისო საქმე იყო, თუმცა დროზე გაცლაც იცოდა და აღუღებულის დადუღებაც ლამაზად ეხერხებოდა. სულ მალე დაზავდნენ. ერთმანეთი მოიკითხეს, მაცდური სიტყვები ბუმბულად დაუგეს, ნაფოთლარი ჭადები გატეხეს, სადღეგრძელო თქვეს-ერთი, ვორი, სამი, ვოთხი და ხუთი. მერე სიმღერა მიართვეს ტურფა ოკრიბის ქვეყანას. იწივლა მიზანამ, ხმა ზეცას ებღღვნა, ეჩხუბა, შემდეგ მოეფერა, თავქვე დაეშვა. და ის იყო, სუფრას უნდა დაბრუნებოდა, ისევ აფრინდა ზევით და იწყო ცაში ბრღღვნა და გლეჯა.

მაძლარი ერთაოზი მეორეთი მისდევდა მამას. რაც შეეხება სირბილაძეს, სხვის ქეიფში საკუთარი ღვინის სმა გუნებას უფუჭებდა და ამიტომ მისი უკან დახეული ხმა მაინცდამაინც ვერ ამშვენებდა გარემოს და არემარეს. დროდადრო სიმღერაში ცარიელად აღვილს ნახავდა და გვერდულად წამოიყვირებდა დაჟამული:

-რა ჯობია ბრეგვაძეებში ქეიფს!

მერე ისევ გაყუჩდებოდა გამოლაყებული, საკუთარ თავთან სტუმრად წვეული, და დადარდიანებული საკუთარ სასმელ-საჭმელს ახორშავებდა, სანამ მიზანა ხმას არ მოსთხოვდა მუჯლუგუნით.

„არც ხმალი მაქვს, არც ხანჯალი!“

მალა-მალა მიიწევდა მიზანას ხმა და როდესაც წარმოუდგენელს გასცდა, ადგილზე გაიყინა და გაწყდა ძაფივით. ზევით სათამაშოდ ნასროლი ხელი მუხლებზე ჩამოუვარდა და ხეს რომ არ შეეკავებინა, მიწაზე გაგორდებოდა. ზაფრანის ფერი გახდა. პირი ღია ჰქონდა სასიმღეროდ, კბილები-თეთრი და ბევრი.

-რა მოგივიდა, კაცო? - სიმღერით ჰკითხა ერთაოზმა.

მიზანამ არ უპასუხა. შუშადქცეული თვალებით სულიწმინდის ეკლესიას მიშტერებოდა.

სირბილაძემ ჰიქა სუფრაზე დადო და ყური დააფინა გულზე მიზანას.

-ჩაბარდა პატრონს, - ჩუმად თქვა სირბილაძემ.

-ჩაბარდა? - ვერ გაერკვა ერთაოზი.

-გევიდა გაღმა, - განმარტა სირბილაძემ.

-გაღმა?

-მარილზე. - ჩაყვინთა უძირო ქართულში სირბილაძემ.

-მარილზე?

-მოკვდა, შე უპატრონო, მოკვდა! წვევიდა და წვილო ჩემი სამი კოკა ღვინო მიქელ-გაბრიელთან.

-მიზანა, ბიჭო! - იკივლა ერთაოზმა და მამას მკერდზე დაემხო, -რაფრა დამეხარჯე, რაფრა დამივარდი გზაში, ჩემო მედროშე! რო ველარ ჭამ აწი?! რო ველარ დალევ! რა უდროვოდ გამიცივდი!

ასე სიმღერაში მიიცვალა მიზანა ბრეგვაძე ერთ გალღეტილ შემოდგომას. აუშვა ცაში ხმა და ველარ დაიბრუნა, ამოისუნთქა და ველარ ჩაისუნთქა. ისესხა სამი კოკა ღვინო და ველარ ჩაასესხა. ამოიღლიაგა ყავარი და სასულეთში გადაინაცვლა მამაზეც იერთან, ვარდის ყანაში, ბუმბულის ბალიშზე, მურაბის ტაშტების სალოკავად.

სამი დღე თვალი არ დაუხუჭავს ერთაოზს, პირი არ გაუღია, ლუკმა არ გადაუყლაპავს. სულ მთლად დაილია ისედაც ფერდებშემხმარი. ბოლოს, როგორც იქნა, გართ გამოიყვანეს და ლეღვის ხის ქვეშ დააყენეს. მიზანა მთლიანი ყავრით გაზომეს, „სასახლეში“ ჩაასვენეს, სარტყელში ხაჭაპური ამოუდეს სამგზავროდ, ვენახს სამჯერ შემოატარეს-ამაგი გააღებინეს, წაიყვანეს და შუაგულ ეკლესიაში დაასვენეს, წირვა მოასმენინეს, ტირილი გაუმართეს და მიწას მიაბარეს.

-კაცის სული პეპელას მიაქვსო...-ითქვა უკანობისას.

...სევდიან ფიქრებში წასული, უკვე მერამდენე დღეა იჯდა ერთაოზი კერიასთან. საშავეში გავლებულ ტანისამოსში სულ პატარა ჩანდა. უცებ ხმაური შემოესმა, ჰიშკარი მიწაზე დაეცა და ეზოში მეზობლები შემოლაგდნენ. წინ სირბილაძე მოუძლოდათ. არისტოს დათიკია მღვდლისთვის გამოედო ხელი ილიაში და ძალით მოჰყავდა სახლისაკენ. დათიკია მღვდელი საამქვეყნოს აღარ ჰგავდა. სიბერისგან დაცოტავებულიყო, ფოთოლივით კრთოდა, ნაჩუქარ წლებს ხარჯავდა მოწიწებით და ღმერთს მადლობას სწირავდა ყოველ გამთენიისას. წებოს სვამს ღამ-ღამობითო, ხმა დადიოდა მრევლში, სული რომ ჩაიმაგროს სტომაქში და არ გაეპაროს, იმიტომო...

ეზო თანდათან გაივსო ხალხით.

-შეხედე, ხუცესო! - ერთაოზისკენ ანიშნა არისტომ თვალებით, -რამსიგრძე ფეხები აქვს, დაადებს თავს და სდიე მერე!

-თუ გიყვარდე, არისტო, ცუდ რამეს ნუ მეტყვი, გული მაქვს სუსტი, - წუხდა დათიკია მღვდელი.

-კი, ხუცესო, კი! მაგან მამამისთან ერთად ჩვენი ვალებიც გარია მიწაში,-გულმო
სული თათარივით ხმას უმატებდა საფეხურებად არისტო.

ერთაოზმა კიბე გამოტოვა, მიწაზე ჩამოხტა და მღვდელთან მიიჭრა:

-მამაო, რა გვიჭირს ბრეგვაძეებს იმისთანა უსაშველო, რომ სირბილაძეებს არ ჩა
უვარდეთ ყბაში?

-გავსწორდეთ ალაგობრივ!

-ალაგობრივ!-იყვირა არისტომაც.

ხალხი აღელდა, წინ დაიძრა.

-არისტო, შვილო,-დაიბნა მღვდელი,-ზრდილობის საქმეა...

-ზრდილობამ ამოგვწყვიტა იმერლები, თვარა თათარზე მეტი ვყოფილვართ ჩვენ

!

მღვდელმა ამოიოხრა,-წაწყდებით ამ ობლის ცოდვითო, -უთხრა მრევლს და სან
ამ კითხვას შეუდგებოდა, ერთაოზს მიმართა ალერსიანად:

-სულიწმინდის ეკლესიისა-ოთხსვეტოვნის- ორი სანთელი რომ გმართებთ, გვიბა
ტიებია და ჩვენი კიდო სამ შამახურ სანთელს დოუნთებთ მიზანას საქრისტეშობოდ,
-შემდეგ დამდნარი თითებით დავთარი გაშალა, თაგვი გადმოფერთხა შიგნიდან და კი
თხვას შეუდგა:

-ფარდა პირველი, რვეული ა. მეთოფე მიზანა ბრეგვაძე, საქართველოს დაარსებ
იდან 3999 წელსა, საქართველოს გაქრისტიანების 1575 წელსა, საქართველოს უკანას
კნელი მეფიდან 69წელსა ესესხა გაღმელ დორეთია ვაჩიბერიძეს ერთ კვან ღომს, ნახევ
არ ქათამს, ზემორე ქათმის სამ კვერცხსა და ორ ლიტრა საპონს.-ერთი მოთქმით ჩაათ
ავა დათიკია მღვდელმა და პირით ჰაერის ძებნა დაიწყო.

ყველამ ერთაოზს შეხედა, აბა, რას მოიფიქრებს ეს უპატრონო.

ერთაოზმა კიბეს დაჰკრა ფეხი და ოთახში შეფრინდა.

მიზანა ბრეგვაძის ოთახი ძალზე ღარიბულად იყო მორთული და შეესაბამებოდა
სახლის გარე ხედს: ხის ჭიქა, გაბზარული თუჯის ქვაბი, გრძელცხვირიანი უპატრუქო
ჭრაქი, ტახტი, სუთი, საბანი, ხამის ლეიბი, ყანწი, გობი და ამდაგვარი უმნიშვნელო დ
ა ფასდაუდებელი ნივთები. სახლში სიცარიელის და ცურცლის სუნი იდგა. დოქის ყე
ლში ობობას ქსელზე ბუზი იწვა ზურგზე სამუდამოდ. ერთაოზმა სტაცა ხელი ჭიებით
გასულ-გამოსულ სკივრს, ფანჯარასთან მიიტანა და დორეთია ვაჩიბერიძეს გადაუგდ
ო. სკივრი მიწაზე დაეცა და იქვე დაიშალა ახალმფლობელის ფეხით. დორეთიამ აკრ
იფა სკივრი, გულში ჩაიხუტა და ეზოს გასცილდა.

-მერე!-უკარნახა რომელიღაცამ ხუცესს.

ისევ გაისმა დათიკია მღვდელის ხმა:

-შუბოსან მიზანა ბრეგვაძეს მართებს ტერენტია სოფრომადის გიორგობულა გო
ჭი, წველა ყველი, ღვინო აბაზნახევრის, ჩარექი ბამბა სანთლის გულად გასატარებელი
და სამი ლიტრა საპონი.

სკივრს ძირგავარდნილი ქვაბი მოჰყვა. ერთაოზი მხიარულად ისტუმრებდა ვალე
ბს. „მხიარულად“ ეგებ გადაჭარბებული ნათქვამია, მაგრამ უდავო იყო, რომ მაინცდამ

აინც არ განიცდიდა ამ დაქცევას. აფუსფუსდა ხალხი, ყველა მიიწევდა სახლისაკენ, ეკითხებოდნენ მღვდელს, ხომ არ გამოჩნდა ჩემი ფამილიაო, ან თავგს ან მისგვარს ხომ არ მოუსპია დავთარში რომელიმე ფარდაო...

ქვებს მოჰყვა გახუნებული და გაცრეცილი ნოხი, ნოხს-ტახტი, ტახტს-მუთაქად ნახმარი ძონძები, ძონძებს-აკვანი შიბაქიანად და არტახებიანად, აკვანს-ჯლომისაგან გაპრიალებული ჯირკი... ოთახში აღარაფერი დარჩა და ერთაოზი სახლის დაშლას შეუდგა. -„საქარიო კედელი - შენ“, - იძლეოდა განკარგულებას ერთაოზი და სახლი მარილვით დნებოდა. ვინ ფანჯრის რაფა დაინარჩუნა, ვინ - წინა-კარი, ვინ - განი-კარი, ვინ - სამეზობლო, ვინ - საქუთაისო ჭიშკარი, კაცია ვირსალაძეს კი ნაცვლად „ორი ჩარექა სახლისა“, „ორი კოკა ღვინისა მისის ღომითა და ხორცითა და სამარხოსა მისის ყოვლისა ფერისა“, ერგო ქვამარილი და ისე ქვა, რომელიც ჩამოსაჯდომი.

სახლს ღობე მიჰყვა, ვილაც ბუხარს შლიდა სათითაოდ.

-...გვემართებს ელვასი გოგოლაშვილისა და მისი სახლიკაცების შუბოსან მიზანა ბრეგვაძისაგან ერთი დღის ხარის ჩაყენება, ორი ლიტრა საპონი. აღდგომის შაურნახ ევარი და შობის შაური...-კითხულობდა და კითხულობდა დათიკია მღვდელი.

ცარიელ კარ-მიდამოში დარჩა ნალია, რომელიც, ღმერთმა უწყის, როგორ იმაგრებდა თავს გამომპალ ბოძებზე და ოთხი მევალე. სიბნელე ჩამოწოლილიყო, მღვდელი ძლივს არჩევდა დავთარში დიდი ხნის წინათ დათესილ ფერდაკარგულ ასოებს. ერთაოზი ჭრაქით დასდგომოდა თავზე. ქრიშობელა რობაქიძე, ძლოკვივით გამხდარი, ცალქალამნიანი, ახალი ღვინით გაბერილი, ჩასესხებას გადაარჩენილი ღობის სარზე იყო მიყუდებული და მაჭარივით გაუგებარს ბუტბუტებდა შიგნი. მევალეები უყურებდნენ ერთაოზს. ერთს კუბო ერგებოდა, მიზანას უკანასკნელი ვალი, მეორეს-ღორის თავი, მესამეს-ღოლი.

-უნდა მენდოთ, გაგისტუმრებთ უეჭველად,-თქვა ერთაოზმა და გულზე ხელი დაიდო.

მევალეები მოშორდნენ ნასახლარს...

-ვის რა ერგება კიდო, მამაო?-ჰკითხა ერთაოზმა მღვდელს.

მღვდელმა მთვრალს გადახედა და დავთარში ცხვირი ჩაწვეტა.

-თავის გატეხისათვის ქრიშობელა რობაქიძეს მეკარვე მიზანა ბრეგვაძისაგან ერგება სამი სიმღერა: „ჩიტო-გვრიტო, მარგალიტო“, „ბროლის ყელსა მოგეხვიე“, „ალიფაშამ გვიღალატა“ და ერთი ლიტრა საპონი.

გვარის ხსენებაზე რობაქიძემ გამოიღვიძა, სარს მოსწყდა, ანაყარს თვალი გადაავლო, ერთაოზი დაინახა და თვალი ჩაუკრა.

-გიღერო?-ჰკითხა ერთაოზმა ქრიშობელას.

-საპნიანად მიპატიებია...-დათმო ვალი ქრიშობელამ, მიდი-მოდი მაჭარმა ადგილს მოსწყვიტა და ქვევით ისროლა სოფლისკენ, საქმის გასარკვევად, ბოლოს და ბოლოს!

-სულ ცარიელზე ხვარ დარჩები, რამეთი ხო უნდა ეიდგა ფეხი, შე უპატრონო!-მოისმა ქრიშობელას ხმა და გაშლილი ბუჩქი მის უკან ისევ შეიკრა.

გვარიანად დაღამებულიყო. სატურისას ტყიდან მთვარე გამოგორდა და სოფელს დაუახლოვდა. ქვევით ვერცხლის ძაფად აპრიალდა კრუხისღელე, ანწლის მელნით და იხატა ცრემლისხიდი, გამოჩნდა ამბაკოს სატეხი, თათრის შარა, მხეიძის საკურდღლე, ანაპოდისტეს თავპანტა...

პატიკოს წყაროსთან ძაღლი ყმუოდა.

-ალიწერა ხელითა მალის მხხრეკელითა დავითისითა ქრისტეს ქეს შავი კორბ აქეთ ჩუბ შ. კორბ წელსა, თვესა მარტსა იწ შ. კორბ, და მოწამეცა ვარ ამა სიმართლისა -ჩუმად ჩაათავა მღვდელმა და მოკლეზე გადავიდა სულიწმინდის ეკლესიისკენ ურდულის დასადებად, რათა ტურები არ დასადგურებულყვნენ ღვთის სახლში.

მთვარემ ერთი ვერცხლის ძაფი ბრეგვაძეების ნასახლარზეც გადმოაგდო.

ეზოში ოთხი ლოდი დარჩენილიყო და დადარში გახვეული ნაკვერჩხალი.

ერთაოზი ნალიაში აძვრა ღამის გასათევად. დიდხანს ვერ მოეწყო, რადგან მისი სიგრძე ნალიაში უნაშთოდ ვერ ჩაეტეოდა. მიხვდა ამს და ფეხები გარეთ დაუტოვა და მეს. მეჩხერ კედლებში შემოსულმა მთვარის სხივებმა ზოლებად დაყო ერთაოზი. მერე მთვარემ ძუყნური მიატოვა და გოდოგანს დაადგა თავზე...

-ერთაოზ,-ჩაესმა ძილში ვიღაცის ხმა.

-ისიღორე ხარ?-ნალიიდან თავი გამოჰყო ერთაოზმა.

ეზოში გვერდისძირელი ისიღორე სოფრომაძე იდგა. მუხლებამდე ნამით იყო სველი და ბალახში სოკოს ჰგავდა, ერთბაშად ამოსულს.

-რაზე გარჯილხარ ამ უთენია?-ჰკითხა ერთაოზმა.

ისიღორემ თავით ანიშნა,-ჩამობრძანდიო. ერთაოზი მიწაზე ჩამოხტა, ნალია აჭრიჭინდა, ერთხანს იქანავა, გამოცდას ვერ გაუძლო და მიწაზე გაეფინა ზრდილობიანათ

-კაი გამარჯობა შენი,-თავი დაუკრა ისიღორემ ერთაოზს და ნისლისფერი წვერიდან დილის ნამი აღმასებევით ჩამოსცვივდა.

-გაგიმარჯოს, თუ გინდა.

-გამომართვი ეს. თაფლია ამაში, მამაშენმა ერთი განაყოფი სკა მაჩუქა, ათი ურემი ნათელი დაადგეს. ერთხელ არ დასცდენია-ჩამასესხეო.

-რათ მინდა თაფლი, ისიღორე?

-მამაშენმაც, პირი ხისკენ მიქნია, ქარს და ბორიას ველაპარაკები, მაგისტანა და უფიქრებელი ლაპარაკი იცოდა. წვილე ქალაქში და გაყიდე. ახლავე წადი, ნუ გადადებ, ხვალე ბაზრობაა...

ისიღორემ ხელი გამოსდო მკლავში, ერთაოზი კარ-მიდამოდან გაიყვანა.

-თაფლს ხო გაყიდი? ხელს ხო დეიცლი? მერე იმ ფულით ხო იყიდი დედალს? დედალი ხო დაგიდებს კვერცხებს? დააჯენ ზედ და წიწილები ხო გამოტყდება?...მერე, იმგენს რო გაყიდი, იყიდი გოჭს, მერე ი გოჭი ღორი გახდება, ხო ეყოლება გოჭები? გაყიდი იმგენსაც და ხო იყიდი წინაველში სირაჩხანას? მერე აგროვე და აგროვე ფული. მერე ბათუმში რო ბაქოა, იქინა იყიდი დიდ სახლს და არღანს...

-გაყვიდი მერე იმ სახლს და გვეისტუმრებ მამაჩემის ვალებს,-მიხვდა ერთაოზი.

-აბა რა, ბოშო!- მოეწონა ისიდორეს ერთაოზის გაგონიერება-ქალაქში ვინც წევ იდა, ყველა შავი დედალივით გაკეთდა! მიდი, შვილო, მიდი!-ალერსიანად უბიძგებდა ქალაქისკენ ისიდორე ერთაოზს.-მარა ფაიტონებს ერიდე, იცოდე, ღმერთი არაფერ შვა შია მაგენის გაჩენაში!

ისიდორემ შარაზე დააყენა ერთაოზი, თვითონ ვერსის ქვაზე ჩამოჯდა.

-ასე წახვალ, ამ გზაზე, ჩაუვლი ნიჟარადის წისქვილს, გეივლი მერე კაკაოლის ნაყანვზე, გახვალ მაცხოვრის ღელესთან, გაყობი და მიგიყვანს ღომსუსუნესთან, მერე დეიჭირე ცოტა ზევით, სუთის წვერს რო გადახვალ, მერე ცივი ტურაა, მერე ნათათრა ლები, ნაგომურები, ნარიავნელი, დივიზიონის ახო, თურმანიძეების ნასახლკარი, განდ აგანა ყანა, ლადიას წყარო...

-რაც იქნება, იქნებაო,-გაიფიქრა ერთაოზმა,-სახლი მე არ მაქვს და გასადები კარი, წავალ, ქვეყანას მაინც ვნახავ ნახევარს. შიმშილით სად ვიშიმშილებ, აქ თუ იქ, სულ ერთი არააო,-უკანასკნელად გადახედა სოფელს, სულიწმინდის ეკლესიას...

-კარგად მენახე, ისიდორე,-უთხრა ერთაოზმა და ქვევით მიმავალ გზას დაადგა. ადრიანი დილა იყო, მზის სხივები ედებოდნენ მთის წვერს, დაბლა კი ნესტიანი ჩრდილი იდგა და ციოდსავით. ობოლი ფუტკარი აედევნა ერთაოზს ერთხანს, შემდეგ ჩამოშორდა და ერთაოზი მარტო დარჩა.

-მერე მაჩვის წყაროზე რო გადახვალ,-გზას ასწავლიდა ისიდორე შორიდან,-საოტკე ტყეში გეივლი, მერე ნადეჟნას ბჟოლა, კროჭიყანა,სიმონიკას ნაომარი, ევტიხიას პლაცენტი...-თანდათან დნებოდა ისიდორეს ხმა, ბოლოს სულ გაქრა...

მიზანას ნასახლარზე ნიავი ქარქვეტა ბალახს აგორებდა და თესლს აკარგვინებდა.

თავი მეორე

ქალაქი, რომლისკენ ერთაოზი დაიძრა, დღესაც არ აღინიშნება ყველა რუკაზე და ჩვენს დროშიაც „სხვადასხვა დასახლებულ პუნქტად“ იხსენიება. ამ ქალაქს შუაში პატარა მდინარე ჩამოუდიოდა,რომლისთვისაც, უფრო სწორი იქნებოდა, მოსიარულე წყალი გვეწოდებინა. ეკლარის ქვით ნაშენი სახლებიდან მუდამ გიტარის კვნესა ისმოდა. ღორები ბანკთან სამყურას გლეჯდნენ. ვენახებით დატყვევებულ ქალაქში ნახევარი მოსახლეობა მთვრალი იყო, მეორე ნახევარი კი უფრო მთვრალი, ანდა პირიქით. გუბერნატორს ჭიშკარს ჰპარავდნენ და ნალებს ჭედავდნენ. დიდთოვლიანობისას მგლები ტყიდან ტყეში ქალაქის ქუჩებით გადადიოდნენ მოკლეზე. სახელგანთქმულ ტრაგიკოსს, კუდრაჭა ჰამლეტს დუქნიდან წამოყოლილი ღვინის მწერები დასდევდნენ სცენაზე, როგორც თავღია შტოფიანს, ტაშის დროს ჭერიდან კეტეტილები ცვიოდა. ცხენოსნები ტროტუარზე დასეირნობდნენ. უყვარდათ სიტყვები: „გენიოზი“, „გრადუზი“, „ესენცია“, „ბალზაკი“. სწამდათ სიზმრების, ჭიამაიების, მარჩიელების, ჭინკების; სწამდათ, რომ ხოჯავა მეთულუხჩეს ორი გული აქვს და სრიალა კუდი წინიდან., რომ ლობიო მესამე წყალში იხარშებოდა. მოქალაქეთა ფიქრები დაბურული იყო, დამოკიდებულ ებანი კი - ტკბილი, ისტორიამდელი. ვაჭრობდნენ მტკნარად, ღიმილით. თავისუფალ დროს თავის ტკივილს ანდომებდნენ და.. რაც არ ავიწყდებოდათ, რომ თავების მფლო

ბელეები არიან. საერთოდ კი თავებს ქულში ინახავდნენ სათუთად, იმის ვარაუდით, რომ ოდესმე რამეში ეგებ გამოადგეთ. ფეხებს მეტი ავტორიტეტი ჰქონდათ, რადგან მათზე აზიატსკების ჩაცმა ხდებოდა ხანდახან, ან გავლვ-გამოვლისათვის, ან სასახლეში სამუდამოდ გოუხდელად ჩაწოლისთვის ლამაზად.

ოცდასამი თერძი, ოცდაორი მეთოფე, სამასი გიტარა, ბერუჩევის ბალი, ქინაქინა, ბანოჯის წურბელები, საპონი იარმუკის, თევზი რიბეცი, ჩაი კანტონის, სახლი ღვთის მშობლის -ერთი, სახლი საჯდომად -ორასსამი, სახლი-გირაოთი-ორმოცდათორმეტი, დროშის მტვირთველი-ერთი, პალკოვნიკი-ერთი, მწერალიც-ერთი.

უბედურ შემთხვევათა რიცხვები:

მეხდაცემულობა-3კაცი, 0 ქალი.

მკრეხელობა-7 კაცი, 29ქალი.

გაყინვა-1კაცი, 0ქალი.

ჩინოვნიკთა უპატივცემულობა-0კაცი, 0ქალი.

ქამასოკოთი მოწამვლა-78 კაცი, 78 ქალი.

კბილების დაგდებინება-25 კაცი, 0 ქალი.

კბილების ჩაგდებინება-57 კაცი, 0 ქალი.

გარეული ცხოველებისაგან დაკბენა-2 კაცი, 1 ქალი.

ქუჩებში ისეთი სიჩუე იდგა, რომ პეპელას გაიგონებდით და ყველა დღე უქმეს ჰგავდა და იყო კიდევაც.

ასეთი იყო ქალაქი, ერთაოზი რომ გამოჩნდა მის ქუჩებში.

„ნემეცის ქუჩაზე“ ერთ პატარა, პატიოსნად ნაშენი სახლის ეზოში ობერკონდუქტორი ტრიფონ ამყოლაძე რკინიგზელის ფარანში ნავთს ასხამდა. მისი მეუღლე, მარგალიტა ამყოლაძე კი ჩითის ნაჭერს აკერებდა იქ, სადაც ზურგი მთავრდება და ფეხები იწყება, საჯდომზე.

წყნარი საღამო იდგა, აკაციის ფოთოლიც არ თრთოდა.

შორიდან ორთქმავლის კივილი მოისმა.

-წვევდი ახლა,-წაიღო ძაფი ობერკონდუქტორმა.

-მაცალე,-თქვა მარგალიტამ, სახე მეუღლის შარვალს დაუახლოვდა ბროლა კბილებით ძაფი გადაკვნიტა. შემდეგ ფეხზე წამოდგა, ტრიფონს შემოუარა, სათვალის მინები დაუორთქლა და ჩვრით გაუწმინდალამაზი სახე ფოკუსში მოურგო ტრიფონს სათვალეში, გაუღიმა.

-მაგვიანდება,-თქვა ტრიფონმა და ნაბიჯი გადადგა.

-მოიცადე,-ისევ მოანახია ფოკუსში თავის ? მარგალიტამ. „ეს რაფრა გამოძევა მეთქვამს?!“-გაიფიქრა ობერმა და მეუღლეს გაუღიმა. მარგალიტა რძეში ნაბანავებ მარწბვს ჰგავდვ, ფერვანი და ხორცვანი.

მარგალიტა მეორე ცოლი იყო ტრიფოასი. პირველი, ჩიტოლია, ვერ გამოადგა ტრიფონს, სხვანაირი ქალი იყო, ნაზად მჭამელი, ლოტოს მოთამაშე, დაჯდომისას კაბიდ ან ფეხი გამოუჩნდებოდა, მოდას აყოლილი !სუხარებსაც“ახრამუნებდასაჯაროდ, ბალკ

ონზე! ალუბალს ნემსით მიირთმევდა ფანჯარაში და მარაოს სუნამოთი ნამავდა.

ერთხელ ტრიფონმა რეისიდან ორი ნესვი ჩამოიტანა, ღუთმა,ესპაჰანიდან. ჩიტოლია სახლში არ დახვდა. ტრიფონმა ერთხანს უცადა, უცადა, შემდეგ ჯიბიდან ჯაყვა ამოიღო, გახსნა, ტარიდან მტვერი ამობერ და ნესვი გაჭრა.

ჩიტოლიას ლოდინში ტრიფონს ჩასძინებოდა, რომ გაეღვიძა, მზე უკვე გადასულიყო, ცოლი მაინც არსად ჩანდა. მაშინ ტრიფონს, მოწყენილოყა რომ შეეფანტა, თავში ერთი აზრი მოუვიდა: „მოდით, ამ მეორე ნესვსაც გავჭრი, ჩვეიხედავ შიგნით, როგორიაო“. ტრიფონმა ნასვისკენ რომ წაიღო ხელი, ნესვი აღიღინდა და ქალად იქცა. ეს გახლდათ მარგალიტა.

ქალმა ტრიფონს შემოუარა,დაუჯდა წინ და უთხრა:

-თუმანი გექნება, მასესხე.

-თუმანი ფულია,-უთხრა ტრიფონმა.

-ჯიბეში თუ დევს და არ იძვრის, მაშინ ფული კი არა, პუსტიაკიაო,-უთხრა მარგალიტამ,-ფული უნდა გაასესხო, კაცი თუ ხარ, პრაცენტზე უნდა იცხოვრო.

-როდის დამიბრუნებ?-ჰკითხა ტრიფონმა.

-მექნება და დაგიბრუნებ,-უპასუხა მარგალიტამ.

ტრიფონმა ამოიოხრა, ტილოს ქისიდან ოქროს თუმნიანი ამოიღო და მარგალიტას გადასცა, თანაც გუნებაში გაიფიქრა: „კიდო კარგი, ის ნესვი რო შევჭამე, თვარა ისიც თუმანს მოითხოვდაო.“. ეს რომ გაიფიქრა, იმ წუთშივე მეორე აზრიც მოუვიდა: „მართლ კიდო კარგი,ის რომ შევჭამე, თვარა ისიც რომ ამნაირი ლამაზი გამომდგარიყო, რავარ ამბავს დააწევდა ჩიტოლიაო“. ფიქრის დასრულება ვერ მოასწრო ტრიფონმა, რომ ჭიშკართან ოფიცრების ფაეტონი ჩამოდგა და ჩიტოლია გადმობრძანდა. ოფიცრებმა ხელი დაუქნიეს ჩიტოლიას და გზა განაგრძეს.

ჩიტოლიამ მარგალიტა რომ დაინახა, გაიღიმა და თქვა:

-ა, რაში ყოფილა, თურმე, საქმე, გამიგია ქე მაინცო.

მარგალიტამ ფეხი ფეხზე გადაიღო და სხვათა შორის უთხრა:

-მე ასე ვიცი: ქალი რომ სახლიდან სადმე წავა, საჭმელი მაინც უნდა დაუტოვოს ქმარს, დალაგებაზე არაფერს ვამბობ...

-ვის ეუბნები მაგას, შე გათახსირებულო? - გულზე დაიკრიფა ხელები ჩიტოლიამ და თვალელები დაწკურა.

-ვისაც ვეუბნები, ქე გაიგონა უკვე!

ასეთი გადალაპარაკება ჩხუბით დამთავრდა, ჩხუბი - ტრიფონისა და მარგალიტას სახლიდან გაძევებით.

-წამოდით, წამოდით, მე დაგლო ფასი, მე მოგიარო შენ,-უთხრა მარგალიტამ ტრიფონს და ობერკონდუქტორის ქუდს რეისის მტვერი მოაშორა. ქუჩის ბოლომდე რომ მივიდნენ, მარგალიტამ ტრიფონი გააჩერა და ჰკითხა:

-კი მარა, ის სახლი ვისია?

-მამაჩემის.

-მერე, მამაშენის სახლიდან ვილაცა პამადიანს თავს აგდებინებ, ყმაწვილო? წამ

ოდი ახლავე უკან!

სახლთან რომ მივიდნენ, კარი ვერ მონახეს, სადაც კარი იყო, იქ კედელი დახვდათ.

-სა წავიდა საწყალი მამაჩემის კარ-აკოშკა?-შეწუხდა ტრიფონი.

უარეს ირგვლივ სახლს, უარეს და, შესასვლელს რომ ვერ მიაგნეს, მოშორდნენ იქაურობას. ტრიფონმა გვარი გაუზიარა მარგალიტას, იშოვეს 1120 აგური, ფუთნახე ვარი „გვოზდის ლურსმანი“ და „ნემეცის ქუჩაზე“, ახალი სახლი ააგეს. დაიწყეს ცხოვრება ტკბილი და სასიამოვნო. ერთ-ორ წელიწას მარგალიტას ნესვის სურნელება დასდევდა და ტრიფონი ვერ ტკბებოდა მისი ყნოსვით. მერე ნესვის სურნელიც გაქრა და მასთან ერთად, ის ერთგვარი უხერხულობა და გაკვირვებაც, რომელიც გამოიწვია ტრიფონში მარგალიტას ნესვიდან გამოლამაზებამ.

ჩიტოლია მეტი აღარ უნახავს, მხოლოდ ხუთი თუ ექვსი წლის შემდეგ, რეისით მაჭავარიანებიდან რომ ბრუნდებოდა, მაშინ მოჰკრა თვალი თავის ნაცოლარსაჩხერეში, „სობოროსთან“. ჩიტოლიას ხელზე ფილთიკოსის ჩულქი ჩამოეცვა და გამჭვირვალობას უსინჯავდა. გვერდით ფილხასი ედგა, ბუზიაშვილი, უშნოთ და უადგილოთ უფათურებდა ხელებს. ტრიფონმა ამოიოხრა, მაგრამ მატარებელი მაინც არ გაუჩერებია. ერთხელაც ყური მოჰკრა, ცალყურა ჰყვებოდა მატარებელში: ჩიტოლია კარგად მოწყობილა, ბოლნისში გათხოვილა ოტტო ვეიცზეკერზე, შვილებიც ჰყოლია, გოგო-ბიჭი - ჰანსი და ციალაო.

ტრიფონი ახალ ახალ რეისში მიდიოდა.

შორიდან ისევ მოესმა ორთქმავლის კივილი.

ტრიფონმა თავი სადგურისკენ მიაბრუნა და მარგალიტას უთხრა:

-აბა, შენ იცი, მარტო რჩები. ახლა ქალიც ხარ და კაციც.

-ყური დამიგდე,, საქრისტიანოს რომ გაცდები, გვეიგე, ნადეჟას ქმარს უთქვამს, იქანე ხმელი თევზი ნაყვარებათ,-მარგალიტამ სახლის ქვეშიდან ტომრები გამოათრია, ტრიფონი დაიხარა და ზურგი შეუშვირა,-ამ ხმელ თევზში მოგცემენ ნიგოზს, მერე იმ დსტანციას რო გაცდები, იქ ნაყვარებათ ნიგოზი. ნიგოზი გაცვალე მაკარონის ნერგებში, განჯა-ერევანში იკითხავ - ხოჯა რომელიაო-თქო, ეტყვი ჩვენს ამბავს, გამოართმევ უშვილობის წამალს, თანაც, ამავე საფასურში, ეგების ეს საკაბკც შემიღებოს კოფე სმალაკოს ფერად,-მარგალიტამ მკვრივად შეკრული საკაბე ქამარში ჩაუტენა მეუღლეს.-იმის მერე აღარ გააჩერო არსად მატარებელი, ყაჩაღმა ვინმემ არ შეგამსუბუქოს.

-ხო, კაი.-თქვა ტრიფონმა და ზერგზე ჩამოკიდებული ტომრებით სადგურისაკენ წავიდა.

-ოლღას თუ შეხვდე, ბიცოლაჩემს, ჩქარა ჩაუარე, ჯადო არ გაუკეთოს თვალეხით პარაოზს.-დაუძახა აივნიდან მარგალიტამ.

მზე არქიელის გორას გადასცდა, მატარებელი კაკუნით ჩაგორდა ვაკეში, სირბილს უმატა, ერთი გამოჩნდა მდინარის პირას ტიკარაძეებში და ბროწეულებში დაიკარგა.

დაღამდა. აგრილდა. ცაზე ვარსკვლავები აინთო. მხოლოდ სახლის კედლებს შერ

ჩენოდა დღის სითბო.

ვარლამია ხარაზმა ურდული დაადო დარაბას. აფთიაქში იაშა პროვიზორმა მწვანე აბაჟურიანილამპა აანთო. ბულვარზე პოეტი გამოჩნდა, იასამნის ბუჩქის ქვეშ ჩამოჯდა და სერაფიმებს ლოდინი დაუწყო. მეორე პოეტი კი სიზმარივით ჩააქროლეს ეტლით ხანჯლიანმა გიმნაზისტებმა პირველი მგოსნის გულსაკლავად.

ამასობაში, ერთაოზი მოუნათლავ კატასავით დაეხეტებოდა ქუჩა-ქუჩა, სანამ შიშვინა ერთ ვიტრინასთან არ გააქვავა.

დედალი გულში ჩაეხუტა. გვიანი საათი იყო და სავაჭროში მხოლოდ ერთი მუშტარი დარჩენილიყო, მკვახე ბიასავით მაგარი, კოჭდაბალი, უჭიო კაცი. ეს გახლდათ ციხის უფროსი ხუტა ოდიშარია. გრძელი ხმალი ეკიდა, ბოხონი პასკასავით ედო თავზე, ხელ-ფეხი გუდასავით მოკლე ჰქონდა, თმა და უღვაში-უძრავი.

ერასტი მედუქნე ალერსით ტვირთავდა ციხის უფროსს. რა არ ეყიდა ოდიშარია: ნაზუქები, საგანელოვის პონჩიკები, შამპანური ღვინ გასახსნელათ და ისე ღვინო სასმელათ, ჩურჩხელები, შაქარყინული, ერთი ტიკი ხიზილალა... ყველაფერს ვერ ჩამოთვლის კაცი.

ბოლოს, როგორც იქნა, გარეთ გამოვიდა და უკანმოუხედავად ჩაჰყვა აბალახებულ ქუჩას. ხუტას ფუნაში გამოვლილ დეზებს ბუზები მისდევდნენ უთანხმოებით.

ხუტას ნაყიდებს ორი ხელი არ ეყოფოდა, ამიტომაც, ქუჩის ბოლომდე არ იყო მისული, იდლიდან რომ პური გამოუცურდა შეუმჩნეველად. ერთაოზი დარწმუნდა, პატრონმა დანაკარგი ვერ შეამჩნიაო, მიიბრინა და პური მიითვისა. პურს მალე ყველიც მოჰყვა. ერთაოზი კვალში ჩაუდგა ხუტას და ლანდივით აეკიდა.

ციხის უფროსს ძალიან ეჩქარებოდა და ვერაფერს ამჩნევდა, ხან შემწვარი უვარდებოდა და ხან მოხარშული. ორიოდ ქუჩის შემდეგ ერთაოზი ისე გამოძდა, სულს ძლივს ითქვამდა. საყასბოს წინ გახუნებული ძაღლი ხორცის საჩეხ ჯირკს ღრღნიდა. ერთაოზმა სულგრძელად გადაუგდო ნაზუქი, ძაღლმა ჯირკი უარყო და ნაზუქს ეცა.

ასე და ამგვარად, ხუტამ და ერთაოზმა ერთად მიაღწიეს „ნემეცის ქუჩას“, სადაც ობერკონდუქტორი და მისი მეუღლე ცხოვრობდნენ.

ხუტამ სწრაფად შეაღო ჭიშკარი და კართან მიიჭრა.

-ქალბატონო მარგალიტა,-ჩურჩხულით დაუძახა ციხის უფროსმა.

-რომელი ხარ?-მოიმა ოთახიდან.

-ოდიშარიძე.

-რომელი ოდიშარია, ხუსკივაძე?

-ციხის უფროსი.

-ჩემი ქმარი სახლში არ არის.

-მოვიდა სიგნალი.

-რა გნებავთ?

-როგორ მომენატრეთ, ხოხ! ძღვენი მოგართვით: ინდიხურმა, თქვენ რომ ნაგყვარებათ! ქიშმიში, სუხარი, სილამაზის საპონი, ამერიკა საიუბკე, ვანილი, ნაფტალინი, მ

აკარონის ნერგები...

,სახლი რომ მაქვს დაულაგებელი? ვანილი?!

-მოგეხმარებით, ცოლ-შვილს ვფიცავარ, ოღონდ შემომიშვით! ვანილი!

აგრუხუნდა რაზა, კარი ჭრიალით გაიღო.

-შემოდი, მარა იმნაირი არ გეგონო,-თქვა მარგალიტამ და ხუტამ თავი შერგო კარებში.

ეს გასაუბრება კარგად მოისმინა ერთაოზმა, მაგრამ შიგ რაც ხდებოდა, ოთახში, ვეღარ გაიგო. დაღლილი იყო, ეძინებოდა. მიიხედ-მოიხედა, გოდორი შენიშნა, შეძვრა შიგ, თვალები დახუჭა და ის-ის იყო, ძილს უნდა მისცემოდა, უცებ თავზე ვიღაც სუფთად გამოწყობილი, ჩალის შლაპიანი კაცი დაადგა.

-ხომ არვინ შესულა აქ?-იკითხა კაცმა.

-კი, მსხვილი, ჩექმებიანი კაცი.

-ყველაფერი დასწრებაზეა ამ ქალაქში!-ბრაზით თქვა კაცმა.-აზიატები ვართ, ნა მდვილი აზიატები! ორასი! სამასი! ოთხასი წელი უნდა!

ერთაოზი რომ ქალაქელი ყოფილიყო, ეს კაცი ეცოდინებოდა. ეცოდინებოდა, რომ ის ნეო-ნერვო-კლინიკის დამაარსებელი და გამგე-ექიმი იყო, ისიც ეცოდინებოდა, რომ ნოშრევენი მამამისის სიკვდილის შემდეგ რამდენიმე წლით გაქრა ქალაქიდან, რომ ეს წლები უნაყოფოდ არ დაუხარჯავს, მეცნიერების დაუფლებას მოანდომა ჯერ ოდესაში და ხარკოვში, შედეგ - ევროპაში. იმასაც გაიგებდა ერთაოზი, რომ დაბრუნებდა ისას ამ ჩია, მაგრამ ჯოჯოხეთური ენერჯის კაცმა ააშენა ნეონერვო-კლინიკა, პაციენტების ძებნაში მთელი იმერეთი ფეხდაფეხ შემოიარა და „მსოფლიო მნიშვნელობის ფსიქიატრიული მასალა“ დააგროვა.

-წავიდე პოლინასთან?-უფრო თავის თავს, ვიდრე ერთაოზს, ჰკითხა ნოშრევეანმა და თვითონვე უპასუხა:-წავედი პოლინასთან.-თქვა და გაქრა.

ერთაოზი გოდორს დაუბრუნდა და ძილს მიეცა.

ცაზე დიდი, მრგვალი, ლამაზი მთვარე დაეკიდა.

მარგალიტა ამყოლაძის ოჯახში კი ციხის უფროსი ოდიშარია ფეხზე წამოცმული ჯაგრისით იატაკს აპრიალებდა. მაგიდაზე სკივრი ილგა, სკივრზე-სკამი, სკამზე მარგალიტა იჯდა, თაფლს კოვზზე ახვევდა და ვანილს სუნავდა.

ოდიშარია კარგა გადაყლურწული იყო და აგზნებულად ეუბნებოდა მარგალიტას:

-ხოხ, ნეტავი თქვენ ბრძანდებოდეთ ჩემი პატიმარი.

-ასი ვარამი ჩემ მტერს!

-ჩაიღინეთ რამე დანაშაული, რა!-დაიღრჩა ხუტა.

-რატომ?-წარბები დაეტეხა მარგალიტას.

-ვინმე მოწამლეთ, ან, მაგალითად, ტრიფონი. ბოლოს და ბოლოს, რა არის ამაში ისეთი, გოჟგონარი.

-დაწყნარდი, ციხე, დაწყნარდი!

-ბალიშით გაგუდეთ... ქერძაფი ჩაასხით ყურში... ღამე ხომ იქნება?!... მერე მე დ

ამიძახ მე!... შეგკრავდი, ბორკილებს დაგადებდი, ჩაგხუტებდი, ჩაგსვამდი ჩემთან, კამ
ერაში... ისე გიყარაულებდი, ნიავს არ მოგაკარებდი! ჩაიღინე დანაშაული! მოკალი, დ
ახრჩე... მოდი, ნუ გადავდებთ, ახლავე, ამ წუთში... ა, ლივერი მესროლე!-ამ სიტყვები
თ სიტყვებით ოდიშარია სკამს ეცა და სკამიანად აიტაცა სანეტარო. მარგალიტა სკამ
იდან ჩამოხტა და კუთხისკენ გაიქცა.

-დანაშაული მინდა, დანაშაული! რამე დანაშაული! მრეკე, ქალობატონო მარგა
ლიტა, ბოთლი, რაა!-თავს არ იზოგავდახუტა.

ამ დროს, რაღაც ეშმაკად, ვიღაცამ კარზე დააკაკუნა.

-მევედონი! ვარინკა გაიგებს! ო, სი კახბა, სი!-გათეთრდა ოდიშარია.-ჩილ დო სკუ
ას ვარკენდი დო თეშა მომიღუდ, მაგალითად! მიდართუ პოეზდიქია?

-რავა, ვერ გაიგონე, რომ იკივლა?!

-აბა ეს ვინაა?

-ტრიფონია! კვახი დარჩა, ალბათ.

-ჭკვერ კოჩს კოპეშია ვაძსკიდ?!

ოდიშარიამ ხელი წაავლო კიტელს, ჩექმებს, იარაღს და კარადისკენ გაქანდა.

-არა!-წინ მარგალიტა გადაეღობა,-მაგაში ვერ შეეტევი.

ოდიშარიას ბათუმის სიცხე აუვარდა თავში. ზანდუკს ეცა, თავი ახადა, მაგრამ
უხმარი საბნებით, ლეიბებით და სპილენძის ჭურჭლით სავსე სკივრი თავშესაფრად არ
გამოადგა. მიიხედ-მოიხედა.

-რა ვქნათ?-ხმა აუკანკალდა ციხის უფროსს. კარებზე ბრახუნი გრძელდებოდა.-
-დამიქციე, ხომ, ოჯახი? ხომ დამხსენი ეპოლეტები?!

მარგალიტა ლოყებს იკაწრავდა და დროშასავით გაშლილ-გაფრიალებული ოთა
ხში დაჰქროდა.

-ავტორიტეტიქ მემინდინუ კათაწყუმა!- წამოიყვირა ოდიშარიამ და ბუხრისაკენ
გაქანდა,

-ხო! ხო!-მოუწონა მარგალიტამ,-ხო, ხო! და ხო!

-ნაღვერდალი მიფანტ-მოფანტა მარგალიტამ და ბუხრის გულში სკამი ჩადგა.

-მიდი, მიდი!-უბიძგა ციხის უფროსს.

კიდევ ერთხელ გამოჩნდა ნავთში დასვრილი ოდიშარიას ფეხისგულები და ციხი
ს უფროსი საკვამურში გაუჩინარდა.

მარგალიტა კარისკენ მიბრუნდა.

-რა მოხდა, ტრიფონ, ამისთანა, რომ ჩამოიღე კარები?-მოგონილი მთქნარებით
იკითხა მარგალიტამ.

ბრახუნი გრძელდებოდა.

-ხო, ხო, მოვდივარ, ვაღებ!

ბოლოს, როგორც იქნა, კარი გაადო.

ოთახში ტელეგრაფისტის ფორმაში გამოწყობილი თორმეტი-ცამეტი წლის პირ
ტიტველაი ყმაწვილი შემოიჭრა, დაჭმუჭნული ცხვირსახოცით იისფერ ცხვირს იხოცავ
და, ზრუნვას გადაჩვეული თმა შუბლს უმაღავდა, ბეჭები და ზურგი ქერტლით ჰქონდ

ა დაფარული.

-ვერ მიცანი, დეიდა მარგალიტა? ღერონტი ვარ, ტელეგრაფისტი,-ბეწვივით წვრილი ხმით თქვა ტელეგრაფისტმა.

-მერე, რა მოხდა ისეთი, სანაია რომ ჩამოიღე კარები?

-ელვადეპეშაა!

-ვისი ელვაა?

-ტრიფონიასი, ხარაგოულიდან.

მარგალიტამ დეპეშა გამოსტაცა და ისევ უკან გაუწოდა.

--რაცხა შავი ხურმა ვჭამე და ასოები გაიმიმისაქნა.

ღერონტიმ ჩაახველა და კითხვა დაიწყო:

„მარგალიტა ამკოლაძეს შავგვრემანს და შახიანს ვირისფოელა ადიდდა, მოაქვს ხეები, აკვნები, კაკლის კომოდები, ვარდენ ყიფიანები, ვდგავარ, პრტკილად იკავი. მარდჟვენა ტვლი ტამაშობს კორბულას პრალიოტები მუდამ შენი ტრიპონები.“

-არა უშავს, მე მარცხენა მითამაშებს,-შვებით ამოისუნთქა მარგალიტამ.

ღერონტი ტელეგრაფისტი წასვლას არ აპირებდა. იდგა, როგორც ყველა დროის და ყველა ერის ფოსტალიონებს სჩვევიათ, ადგილზე.

ამას ფული უნდა ან არაყი,-გაიფიქრა მარგალიტამ, მაგრამ უცებ სულ სხვა რამე გაიგონა:

-მარტო ხარ?-აღვზნებულად იკითხა უასაკო ტელეგრაფისტმა,-უი, შენს გამჩენს ვენაცვალე, მარგალიტა ბიცოლა! ერთი მაკოცნინე, ნუ მეტყვი უარს, პატარა ვარ, და მამახსოვრდება!- ჩანთიდან იღებდა და ვერ იღებდა ჭრელ კვახს სანაია-ტელეგრაფისტი.

მარგალიტამ ტაფის სახელურს ჩვარი ააცილა, ღერონტის ცხვირში წაუჭირა და კარებთან მიიყვანა.

-შაშიკომ პირი დაგბანოს, გადაგაყენოს და დაგაძინოს,-უთხრა მარგალიტამ, სიყვარულიც? კვახი გამოსტაცა, ტელეგრაფისტი გარეთ გააბრძანა, კარს ურდული დაადო, კვახი ზანდუკში ჩადო და ბუხრისკენ გაქანდნდა.

-ოდიშარია! ციხე, ციხე!-თავი შეჰყო ბუხარში მარგალიტამ. პასუხი რომ ვერ მიიღო, ურდული ისევ აშალა, გარეთ გამვარდა და სახურავს ახედა. არაფერი იძროდა, არავინ ჩანდა. სიჩუმეში გაიშრიალეს გასაშრობად გამოკიდებულმა ღორის ნაწლავებმა, გაბაშვილის გორიდან მამა გერმოგენის ძაღლის გაბმული მთქნარება მოისმა.შვანგირ აძეებში საზამთრო გასკდა, ჩრდილი დაუგრძელდა, ქვეშიდან შეშინებული ჭრიჭინა გამოხტა, სიმღერა აურია...

მარგალიტამ კიბე მახურავს მიაყუდა.

-უი, უი?-ჩუმად მოთქვამდა მარგალიტა და ზევით მიძვრებოდა.

ერთაოზი წამოდგა, შუა ეზოში გავიდა და ზევით აიხედა.

მარგალიტამ თეძოების ტრიალით სახლის ქოჩორი გადაირბინა და საკვამურთან მიიჭრა თოხით.

-ციხე, ციხე!-ჩასძახა ჩუმად საკვამურში, შემდეგ ვარსკვლავებს უთხრა: -ახლა მი

ტირეთ მაღალი ხმით!

მარგალიტამ თოხი ბოლსადენში ჩაუშვა და , რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, დააწვა ა. თოხი ქვევით არ ჩადიოდა.

-გაიჭედებოდა რამე?-ჰკითხა ერთაოზმა მარგალიტას, გასაცნობად, ისთე.

-ვაი!მარგალიტა საკვამურს ამოეფარა,-ფუი ეშმაკს!-მალ-მალე გადიწერა პირჯვარი.

ერთაოზი უცებ აძვრა კიბეზე.

-მე ბრეგვაძე ვარ, ერთაოზი მქვია, დამაღამდა ქალაქში, ნამეტანი ბოდიში, ასე უკითხავად რომ შეგეკედლეთ.

-პატრონ-მყვარებელი გყავს ვინმე?-მოკლევზე წავიდა მარგალიტა.

-უკვე ობოლი ვარ.

-სახლი? კარი? ქუდი?

-უკვე არაფერი მაქვს,-უპასუხა ერთაოზმა.

-მაგას რა ჯობია! მოგანდო ვითომ თავი? არ დამღუპავ, არ დაგცდება არსად სიტყვა?

-კუბო!-უპასუხა ერთაოზმა.

-არც სიმთვრალეში?

-არ ვსვამ

-ვითამ?-თვალის ფსკერში ჩახედა მარგალიტამ.

-მიყმე!

-ყური მიგდე, ბუხარი ჭვარტლით გამეფსო, შემეშინდა. ერთი მეგობარი თაფლი-კაცი გამეჭედა შიგნით. და-ძმასავით გვიყვარს ერთმანეთი. იმნაირი არ გეგონო...

-მერე?

-შიგნია უკვე და ხმას არ იღებს...

-ჩადი ახლა ოთახში, მე ზევიდან დავაწვები, შენ ქვევით დაუხვდი.

-კამფეტი და ლელვის ჩირი!-დაპირდა მარგალიტა და ოთახში ჩაფრინდა.

ერთაოზმა სასინჯათ ფეხი ჩაჰყო საკვამურში, რაღაც სრიალაზე გაუსვ-გამოუსვა , შედეგ ამოიღო და ჩასძახა მარგალიტას საკვაურში:

-ამას თმა არ ჰქონდა?

-არა

-მაშინ ამის ზევით ამოყვანა არ გამოვა.

-ქვევით დაუშვი, ქვევით, მე დაუხვდები სევდით!-შიშისაგან ლექსი დაემართა მარგალიტას.

ერთაოზმა ისევ ჩაჰყო ფეხი საკვამურში, დააწვა და უცებ ფეხს საყრდენი გამოეცალა, ოთახში გრუხუნნი გაისმა.

ერთაოზმა სახურავი მიატოვა, კვამლით სავსე ოთახში შეიჭრა, ძლივს მიაკვლია ბუხარს, მარგალიტამ ფანჯრები გააღო და ბოლი ტაშტით გადენა.

ბუხარში ორად მოკეცილი ოდიშარია იჯდა. თვალები დახუჭული ჰქონდა, სახე-გამურული, ცალ ხელში რევოლვერი ეკავა, მეორეში-შტოფი.

მარგალიტა კედელს მიეწევა.

ერთაოზი არ დაიბნა, ციხის უფროსი ბუხრიდან გამოათრია, იატაკზე გაშალა და გულზე სასმენელი დაადო.

,ჩაბარდა პატრონს,-თქვა ერთაოზმა და ყური გამოცვალა.

-რომელს?

-გავიდა გაღმა.

-სა გაღმა?

-მარილზე...-პირველ ყურს დაუბრუნდა ერთაოზი.

,რაის მარილზე, თქვი, ნუ მომკალი!

-ხომ არ უმღერია?-გაახსენდა მამის სიკვდილის სიმპტომები.

-არ ვიცი!

-აბა, რისგან მოკვდებოდა? რალაცა იფიქრა, ეგება განიცადა რამე შიგნი. რას უჩიოდა ბოლო დროს?-ჭკვიანობდა, როგორც მიღებულა ასეთ დროს, ერთაოზი,-აწუხებდა რამე, ამბობდა რამეს? არ ჩანს მანდამაინც სასიკვდილე.

-იყო აუცილებელი სასიკვდილე! რამე უნდა მოვიფიქროთ, თვარა ორივეს ეტაპით გავგასახალინებენ.-ფერებს იშორებდა სახიდან მარგალიტა.

-ჩვენ მოვკალით, თუ? დავუძახოთ ამის ცოლ-შვილს, ხუცესს, გავაპატიოსნოთ. დრ გვაქვს, ეს საწყალი მალე არ გაფუჭდება, კარგათაა ბოლში გამოსული.

-შენ ჭაჭა ხვარ გიჭამია? კაციშვილმა არაფერი არ უნდა გაიგოს.

ერთაოზი ერთხანს იდგა, მიცვალებულს დასცქეროდა დაფიქრებული.

-ეს უნდა დაიმარხოს?-თქვა ერთაოზმა.

-რასაკვირველია და სასწრაფოდ!

მარგალიტამ სკივრიდან ნოხი ამოიღო და იატაკზე გაშალა ოდიშარის გვერდით.

ფურცხვანიძეებში ძალღმა ყმული დაიწყო, სასიკვდილემ, შავგულიძეებისაც აპყვა თანაგრძნობით იმას ორი ჭომიდან.

-არიქა, დეიწყეს ამათმა პანაშვიდი! აგერ, ამ ხატზე შემომფიცე,-მარგალიტამ დილები აიწყვიტა მკერდზე და ერთაოზს ორ თეთბ გორაკს შორის ჩამოკიდებულ წმინდა გიორგის ხატზე მიუთითა,-რაც უნდა მოხდეს, ხმა-კრინტი არ დაგცდება ჩემზე; შე მომფიცე!

ამ სანახაობამ ერთაოზი ააძაგძაგა.

-ვფიცავ!-იჯვარა ერთაოზმა,-ამ მკვდრის წონა ოქრო რო მომცენ, სიტყვას ვერ დამაცდენინებენ!

-აკოცე!-მოითხოვა მარგალიტამ.

ერთაოზმა პირჯვარი გადაიწერა, სასუფეველში ჩაყვინთა და ხარბად დაეწაფა წმინდა გიორგის ხატს.

-ვფიცავ!-ღრმად ჩაისუნთქა ერთაოზმა და ანთებული ბაგეებით კდევ ერთხელ ეამბორა ხატს, მაგრამ ამჯერად ტუჩები ასცდა წმინდა გიორგის და მის ძებნაში საჭიროზე მეტი დრო დაიკარგა.

საათმა სამჯერ ჩამოოკრ,

-არიქა, გათენდა საცაა!-გულგახეთქილი დაფაცურდა მარგალიტა.

ერთაოზი ამაოდ ცდილობდა, წაერთმია მიცვალებულისათვის რევოლვერი და შტოფი.

-ორივე უყვარდა უბედურ, იმიან-იმიანად მომაშორე.

სულ მალე მკვდარი გააყოჩაღეს, მური ნავთის ფითილით მოაშორეს, ნოხში შეახვიეს და სასარეცხის ბაწრით გაკოჭეს. მერე ერთაოზმა ოდიშარია ბექზე გაიღო, სამჯერ წაღმა დააბრუნა, სამჯერ თავით კარზე ზრდილობიან ქართულათ დააბრაზუნა და გარეთ გამოიტანა.

--ნოხი არ დაგავიწყდეს,მამაჩემის ნაქონია. მკვდარს წყალში არ გადაუძახო, თვარა გიმნაზიასთან გამოაგდებს და ორივეს გაგვაცემბირებენ,-არიგებდა მარგალიტა,- გეიტანე საცხა სამძღვარგარეთ და იქ დამარხე.

-ამას რომ დავაბინავებ, დავბრუნდები... რა ლამაზი ხარ!-თავი ვერ შეიკავა ერთაოზმა.

-მერე, მერე მაგი,-გააწყვეტინა მარგალიტამ,-რო დაბრუნდები, თეთრ პურს გაჭმევ, შექარს გაგასინჯეფ, გაგათბობ, მე ვიცი შენი სიამოვნება... მიდი, მიდი, გატყდა ლამე!

ერთაოზს უკან რჩებოდა თვალებიც და ფეხებიც, შექარი რა იყო, არ იცოდა, მაგრამ შექარზე გემრიელი გასინჯა უკვე.

-რეიზა არ მიდიხარ, ბიჭო?!

-გზაზე ვდგავარ, დევილოცო კილო...

მარგალიტამ გულ-მკერდი გადაუშალა და ეთხელ კიდეე გაასესხა წმინდა გიორგი. გულუხვმა მლოცველმა კი ერთხელ კიდეე აკოცა წმინდა გიორგის, კიდეე ერთხელ მოიარა ხეგ-ხუვები მხურვალე ლოცვით.

-რას შობი, ბიჭო?!

-წმინდა გიორგის ვეძებ...-წაიკვნესა ერთაოზმა.

-რა უნდა მერე მქშმინდა გიორგის?!-ძლივს ააგლიჯა თეძოებიდან ექსტაზში გადავარდნილი ერთაოზის ტუჩები მარგალიტამ.

ერთაოზმა მიცვალებული გაისწორა ბექზე. დედალი აფრინდა, განსვენებულს, განსვენებულს შეასკუპდა. ერთაოზი ღამეს გაჰყვა მთვარის მორიდებით.

ბერუჩევის საათმა სამჯერ ჩამოჰკრა.

ერთაოზი ქალაქს გასცდა. იარა, იარა და ერთ ჩამქრალ საკირეს მიაღვა. მიცვალებული მიწაზე დადო და საფლავის თხრა დაიწყო. საზამთროს სურნელი მოეფინა არემარეს.

სულ მალე საფლავი მზად იყო, ერთაოზი ზევით ამოვიდა, ბაწარი შეხსნა მიცვალებულსჯვარი გადაიწერა, საფლავს დაუმიზნა, ნოხი ასწია: ოდიშარია საფლავში გადააგორა.

-ხოხ...-მოისმა საფლავიდან შვების ხვნეშა,-ღამეა აანთე, ჩემო ანტიკა, თვარა სა

ფლავში მგონია თავი,-ეშხიანად თქვა ოდიშარიამ.

ხუტა აბაგუნდა საფლავში.

-სად ვარ?!-იყვირა ციხის უფროსმა. გაისმა ექვსი სროლა.

ერთაოზმა სვეც და ბედიც ფეხებს მიაბარა და ტყისკენ გაიქცა. შავი დედალიც მას მიჰყვა. „ნოხი არ დაგრჩეს, მამაჩემის ნაქონიაო“-ერთაოზი მობრუნდა, დაინახა, რომ ოდიშარია საფლავიდან ძვრებოდადგებოდა, ნოხს მივარდახელი სტაცა....

-არ გაინძრე!-შეჰყვირა ხუტამ.

ერთაოზმა არ დაუჯერა და გაიქცა.

ოდიშარია ერთაოზს დაედევნა, თან ჰაერში ისროლა და ისევ ექვსჯერ.

-შეჩერდი!

მანძილი მათ შორის თანდათან მცირდებოდა, ერთაოს ნოხი უშლიდა სისწრაფეში. ციხის უფროსი დაეწია და ნოხს ფეხი დაადგა. ერთაოზმა ქვა ცხვირით გადაიარა.

გვერდზე დედალი ტრიალებდა, მიმართულებას ეძებდა.

თხელი ღრუბელი მთვარეს მოჰფარებოდა.

ამჯერად ოდიშარიას მიჰქონდა ერთაოზი. ჩვენი მეგობარი ისევე კარგად იყო ნოხში გახვეული, როგორც ციხის უფროსი.

-შენ ამოთხრილ მიწას შენვე დაგაყრიდი გულზე, შე ჯიბიდან გავარდნილო, მარა შენისთანებისათვის უფრო სხვანაირი საფლავი მაქვს მე საინტერესო.

ოდიშარია დაილალა. ხეს მიაყუდა მესაფლავე, შუბლზე დამბაჩა დაადო და ჰკითხა:

-ულაპარაკოდ გელაპარაკები, ვინ დაგავალა ჩემი თელო ჩახრა?-ატაკა შავი დედალი ოდიშარიამ ცხვირში ერთაოზს.

„დეიფიცე, დეიფიცე“, -გაახსენდა ერთაოზს მარგალიტას ჩურჩული და თვალწინ თეთრ ცხენზე წმინდა გიორგი წარმოუდგა, მარგალიტასავით ლამაზი.

-რო დაგარტყამ ცხელ ტყვიას,-უყვირა ოდიშარიამ,-მაშინ ამოიღებ ხმას!

თენდებოდა. მიცვალებული სატრფოს სახლს რომ მიადგა, ნოხში გახვეული და მორად ქცეული ერთაოზი კარებს დაუშინა.

კლიტემ დარტყმებს ვერ გაუძლო და ციხის უფროსი თავის ტვირთით ოთახში შეევარდა.

მარგალიტა ტახტზე შეხტა და უთო აღმართა.

-ჩავიდენ დანაშაულს!-იკივლა ქალმა. ოდიშარიამ ტყაიების ჩაწყობა დაიწყო, ჩახმახი შეაყენა და მარგალიტასკენ დაიძრა.

-რაზე მმარხავდი მთლად!?

-მეე? შენ?-ააშრილა წამწამები მარგალიტამ.

-შენ! მე!-უტევედა ხუტა.

-გაგინძმეს ენა, მაგას რომ მეუბნები!-იწყინა მარგალიტამ.

-რა მჭირდა დასამარხი?!-ოდიშარია იატაკს დეხებით ჩხაპნიდა.-„ჩემი ქმარი მევიდაო, -ამ დროს, თურმე, სხვას ყვარობ!

მარგალიტამ უთო ბუხრისკენ გაიშვირა.

-შენ იქანაობისას ტვინი ხვარ გაგეჭვარტლა?

-მაშინ, ვინ არის ეს არარჩული?-გაკოჭილი ერთაოზი ბუხართან ეგდო. საბრალ ოს გული წასვლოდა. გვერდით უძილო და ფათერაკებით გადაღლილი დედალი იწვა, ისიც ფეხებშეკოჭილი.

-რა ვიცი, ვინაა,-თქვა მარგალიტამ და უინტერესოდ დაამთქნარა.

-აბა, როგორ ჩაუვარდა ამას ჩემი გვამი?

-სად არი აქ გვამი? სად არი გვამი, გეკითხები?!-იკივლა მარგალიტამ.

-ო, რა გველი ხარ! ამ მუნიაწში რაფა გამცვალე?-გულწრფელად უკვირდა ციხის უფროსს.

-რას ჰგავს, მა უპატრონო,-იოლად დაეთანხმა მარგალიტა,-კაცს სამი ზახრაბრუსტის მედალი გაქვს, მაგაში რაფა გაგცვლიდი?

ოდღეშარიამ სარკეს გახედა, დაწყნარდა. მარგალიტამ მკერდზე ბაფთა გაისწორა . ხუტა მოლბა.

-ბიჭო, რო არ მომწონებოდი, რაბიდონის პანაშვიდზე მიცვალეხუტს ისთერომ შემოუარე, ხომ შეგხედე იმნაირად?-მარგალიტამ უთო გვერდზე გადადო, თვალეზი აა რონონა და ტუჩეზი ბურბუშელასავით გადმოშალა.

-ლამაზო ობობავ, ნუ მიყურებ მასთე!-თხოვა ხუტამ.კიდევ ცოტა და ციხის უფროსს ალი აუვარდებოდა. იატაკიდან ერთაოზის სუსტი კვნესა მოისმა. ერთაოზმა ჩაიკვნესა

-ეს ყაჩალი რამ გააჩინა აქ? წვიმამ?

-მე არ გნახო შენ ცოცხალი, თუ პირველად არ ხედავდე შენ მაგას! ხუტას ვენაცვალე, მომე მა ქათამი, ისეთ საცივს გაგიკეთებ, მდულარე ქაფქაფა, ნიგოზი ქათქათა...

-ქათამი ძიებაშია!-გააწყვეტინა ხუტამ, ერთაოზს სახეში ღვინო შეასხა და მკაცრად ჰკითხა: -ამ ქალს თუ იცნობ?

ერთაოზმა მარგალიტას ახედა, სიყვარულით გაუღიმა და მისუსტებული ხმით თქვა-
ვხედა, არსდროს!

-ყველაფერს გამოვარკვევთ ჩვენ,-ხუტამ იტვირთა ერთაოზი და უმშვიდობლად გავიდა ოთახიდან.ახედა მთვარეს; ისე უთხრა:

-მუჭო დოღურო ოროფაქ, ჭქილი დო სკუა უჯგუ იფრელს, ეშაკებს მარგალიტაშ დუდი!

თავი მესამე

ქალაქის საპყრობილე გრძელ და დიდებულ მეთე საუკუნეში აგებული და მოკლე საცოდავ მეცამეტეში დანგრეული ტაძრის ეზოში მდებარეობდა.

მეცხრამეტე საუკუნის ერთ გაზაფხულზე ქალაქის მმართველობამ გადაწყვიტა აქ სატე.უსალო გაემართა.დაადგეს ძველ დილეგებს და ჭურებს თავსახურავები, შეისყიდეს ფოლადის ბორკილები, გალავანი შეაკეთესავით და პირველი ბინადრეზი წაშალეს პირისაგან და მიწისგანაც.

სწორედ ამ საპყრობილეს ეზოში გაიმართა ერთაოზის საქმის გარჩევა, რომელიც ხუტამ გამოცდილ სავლე ღვინჯილიას მიანდო, მამიდაშვილს დედის მხრიდან.

სავლე ხნიერი კაცი გახლდათ, თვითონაც მრავალი წელი გაეტარებინა ამ დილე გში.

სავლემ თავის თავზე დაკვირვებით აღმოაჩინა ადმიანის სხეულზე მტკივნეული ადგილები, ამიტომაც მის მიერ წარმოებული გამოძიება ყოველთვის წარმატებით მთავრდებოდა.

ერთაოზი უთენია დააკრეს მიწაზე, იდლიებში და სარცხვინელში ბებერი ჭინჭარი გემრიელად შეუფინეს. მესამე დღე იყო, სავლეს ოჯახი არ ენახა, გაუჭირდა ეს გამოძიება. ხუტა კი, ცოტა კიდევ და, თვითონ სავლეს დააკრავდა ჭინჭარზე. სავლეს შეგირდიც ჰყავდა-ერთი მგალობელი და მკალობელი კახელი კაცი, იმერეთში ჩასიძებულ ი, იმერეთში განაზებული, გაგეშენგენაცვლებული და გაგეშენიჭირიმებული, მწარე ხელი ჰქონდა დარჩენილი მხოლოდ-კახური, რომელიც იმერლებს აქომამდი ახსოვთ მადლიერებს.

გამომძიებელთა ჯგუფს კიდევ ერთი ადამიანი ეკუთვნოდა, სამოცდაათ წელს გადაცილებული მელანო, ბალანჩივაძის ქალი. მელანოს მუდამ ეძინა და პიტნის დამამშვიდებელი სუნი ასდიოდა. მელანო პირველი დაკითხვისათვის იყო განკუთვნილი, სადაც ალერსი „შენ გენაცვალე, შენი ჭირიმე“, -ჯადო იყო საჭირო. ახლა კი მიმდინარეობდა მესამე, უკანასკნელი ხარისხის დაკითხვა და საქმიდან თავისუფალი მელანო მოხარულ ჭინჭარს ტენიდა ინდაურს ყრონტში, ზამთრისთვის.

-ჰა, როგორა ხარ?-ჰკითხა კახელმა და რაც ძალა და ღონე ჰქონდა, ზუმბა დაარტყა ერთაოზს.

-ერთ ჩასიძებულს მაინც ვჯობივარ,-უპასუხა ერთაოზმა.

მაშინ, ოსტატი ფეხზე წამოდგა, შეგირდი გვერდზე გასწია, ვედროდან ძმარში დამბალი ბროწეულის წკნელების კონა ამოიღო, მარილით შეკმაზა და ერთაოზს შიშველ საჯდომზე უცხუნა.

-ცოვა ხარ, შენ გენაცვალე,-შეიბრალა სავლემ ერთაოზი და მეორეჯერ უფრო მწარედ დაარტყა. -თქვი, ბიჭო, ვინ დაგავალა?თ

ერთაოზმა თვალეები გაახილა.

-გაიმარჯვა იმერეთის მეფეთა მეფემ, სოლომონმა, წახდა თათარი!-თქვა ტრყმევ ისაგან გამონიჭებულმა ერთაოზმა და თვალეები დახუჭა.

ციხის ეზოში ხუტა ოდიშარია შემოჭენდა ბებერი ცხენით, რომელსაც უკბილო პირიდან ლაგამი უვარდებოდა, უკნიდან კი ქარებს უშვებდ.

-და არ უნდა მაგას ბევრი ლაპარაკი! ჩააგდეთ მესამეში!-განაკანონა კანონით ციხის უფროსმა, ერთაოზს გადახედა ჭენებით გაწითლებული თვალეებით.

ერთაოზი მიწიდან აშალეს, ჭურის პირთან მიიყვანეს, ყელზე ნომერი(72) შეაბეს, ჭურს თავსახერი აჭხადეს და შიგ ჩააგდეს.

ერთაოზმა ერთი კი მოასწრო ჭურის ფსკერზე წვერაბურძენილი მოხუცის დანახვა, და რიყის ქვით მოკირწლულ ფსკერზე დავარდა.

ასე დამთავრდა მისი ცხოვრების ერთი -ბადაგივით ტკბილი ხანა და დაიწყო მეორე.

აქ უნდა დავემშვიდობოთ ერთაოზ ბრეგვაძეს, რომელიც არაფრით განსხვავდებოდა სხვა სოფლის ბიჭებისგან. მათსავით სიბნელეში იმყოფებოდა და ვერც კი წარმოედგინა, თუ რამე არსებობდა ამქვეყანაზე გორების, ხეების, ორშიმროს, ძროხის და ვალების გარდა.

დავემშვიდობოთ ძველ ერთაოზ ბრეგვაძეს და მივესალმოთ ახალ ერთაოზ ბრეგვაძეს!

ერთაოზმა მიიხედ-მოიხედა, თვალი უკვე შესჩვეოდა სიბნელეს.

-რა წყალში ჩამიყარეს ყველაფერი,-ამოიხვნეშა გვერდით ვიღაცამ.

ერთაოზი ჩააკვირდა და სიბნელეში მორული ძონძები და ბუნძგლები ამოიკითხა, „რაც ბეჭებზევით ბუნძგლებიაო, ალბათ სულ ყველაფერი თავიაო“-სწორედ მიხვდა ერთაოზი.

ეს ძონძები გახლდათ ქრისტიეფორე მაგალობლიშვილი, სამოცდაათ წელს გნადაცილებული ნასტუდენტარი ქართლელი კაცი. მუდამ ფიქრებში წასული ტუსალი, რომლის აქ მოყვანა აღარავის ახსოვდა. რას არ ამბობდნენ მასზე ჭურებში: თითქოს ოდესღაც, გორში თუ კასპში, შუში სქარხანა აეშენებინოს, თითქოს ხუთასი კვერცხის უკრუხოდ გამოიჩეკვა სცოდნოდეს, იმასაც ამბობდნენ, მეხის დაჭერა შეეძლო, მაგრამ, რატომ მოხვდა აქ, ეს კაციშვილმა არ იცოდა.და რატომ არ ისროდა ჭურიდან მეხებს, არცინ კითხულობდა. ხმაურიანი იყო, უბოროტო.

-რა მოხდა ასეთი, ბატონო?-ფრთხილად იკითხა ერთაოზმა და ჭურის კედელს მიეყუდა.

-თქვენი რა ბრალია,-თქვა მოხუცმა და ქუდში ჩაიხედა,-არაფრისთვის დაიღუბა.

-ვინ, ბატონო?-შეეკითხა ერთაოზი.

-ნემსიყლაპია,-მოხუცმა ქუდი ფრთხილად დადო კუთხეში.

„ეს გიჟი, ნამეტანი ჭკვიანია“, -გაიფიქრა ერთაოზმა.

უცებ რკინის თავსახურის ბრახუნი გაისმა და შავი დედალი ფსკერზე დაეცა.

-ეს არის ქათამი,-თქვა მოხუცმა და კურტუმოშეშინებული დედალი ხელში აიყვანა, განათებულ ადგილზე გაიტანა და ყურადღებით ჩააკვირდა. ხანდახან თრთას აუქნევდა, ხან თავს, ხან კუდს და თავისთვის ბუტბუტებდა, ერთაოზისთვის უცხოს და გაუგებარს.

-აბსოლუტური მდგრადობა და ნაკლებად გლუვობა მერცხალზედ დაბალი და, რა თქმა უნდა, მწერებზეც უმნიშვნელო... ცენტრის გადაწევით შეიძლება სიმძიმის გათანასწორება დინამიურ ძალთა უკუპროპორციით...

ერთი-ორჯერ დედალს ფრენაც შესთავაზა, შეათამაშა, შემდეგ ზედმეტი სიფრთხილით ძირს დაუშვა, ჯიბიდან თავმომწვარი ჩხირი ამოიღო და წერას შეუდგა კედელზე.

ერთაოზმა ახლა შეამჩნია, რომ ჩუროს მთელი შიგნეულობა გაუგებარი ნიშნები თ დაჩხაპნილი იყო.

თუ ამ მოთხრობას მკითხველი ეღირსა, სრ იქნება ზედმეტი, ქრისტეფორე მგალობლიშვილის გამოთვლების გახსენება, მით უმეტეს, რომ ეს ავიაციის გარიჟრაჟს ეხება. უკვე შუალამე იყო, როცა მეცნიერმა წერა მოათავა.

მოხუცი თავს დაადგა ერთაოზს.

-გთავაზობთ ჩემს პატივისცემას და მეგობრულად გართმევთ ხელს,-ჩამოართვა ხელი ერთაოზს.

შემდეგ ორივენი ფსკერზე მოკალათდნენ და ამგვარი საუბარი გამართეს.

-რით დაიმსახურეთ ხელისუფლების გულისწყრომა?-დაინტერესდა ქრისტეფორე.

-რა ბრძანე, ბიძია-ბაბუა?-ამნაირი ქართულისთვის ვერ იყო მზად ერთაოზი.

-რისთვის მოგოყვანეს აქ?

-კაცის ცოცხლად დამარხვას მამბრალეებენ. ათი წელი უნდა იჯდეო.

,კი მაგრამ, რა მოხდა ასეთი, რამ გაიძულათ ასეთი უკიდურესი საშუალებებისათვის მიგემართათ?

ერთაოზი ჩაფიქრდა და თქვა:

-ქალი შემეყვარდა ნამეტნავად.

-ეჰ, -ჩაიქნია ხელი მოხუცმა,-ესა ვართ ქართველები, ამ საპყრობილეში მიჯნურები და რასტრატჩიკები ვსხედვართ მხოლოდ, ანარქისტი მაინც იყვეს ვინმე, ან ჯიბის გირი სოციალისტი, არც ერთი მოაზროვნე, არც ერთი იდეისთვის თავდადებული.

-შენ, ბაბუა, რაზე ჩაგაყუდეს?-ფრთხილად ჰკითხა ერთაოზმა..

-ოდესღაც, ჩემს გულშიდაც გაიკვნესა ქნარმა ორთეოსისამ.

რაო?

-მეც შემეყვარდა ქალი ნამეტნავად“-სევდიანად თქვა მოხუცმა და შუბლი კედელს მიაღო.

-ოხ...-დაიწყო ქრისტეფორემ და ერთაოზი სმენად იქცა.

-არასოდეს დამავიწყდება გაზაფხულის ის მშვენიერი დილათ. ჟენევიდან დაბრუნებული, მარტოდმარტო მივდიოდი ქუჩაში. ანაზდად დაჰქროლა ქარმა სასტიკმან. და ვინახედავინახე, რომ ჩემსკენ მოფრინავსთ ჩალის ქუდი მანდილოსნისა.თ დავიჭირე. გადავხედე არემარეს. ოხ... რა დავინახე!-ამოიოხრა მოხუცმა.

,რა დაინახე?!

-ჩემს წინ ბუნების უმშვენიერესი ქმნილება იდგა. მე მივხვდი, რომ ეს ის არის და ის მიხვდა, რომ მე მე ვარ... ანდამატისებრ მიმიზიდათ, მიმხადა მსწრაფლად ცნობანი მშვენიერებამ. თ ის დღე და ის ღამე, მთვარის შუქზე შემდგარმათ, თამუნია ყიფიანი სარკმელთან გავატარე. გამთენიისას ვიწრო სარკმელში ბროლის ხელი გამოჩნდა, რომელმაც ტუბეროზა გადმომიგდო...თთ ჩვენ გადავწყვიტეთ, ჯვარი დაგვეწერა. თასპიროზის მამა განრისხდა და საცოდავი გოგონა მონასტერში დაამწყვდია. ვეახელი მას და ვთხოვე თამუნისას ხელი.. „როგორ!“-მიყვირა გენერალმა,-„ჩემი ერთადერთი გოგონ

ა ვილაც სუხარებით გამოტენილ ნასტუდენტარს გაგვაცოლო?! როგორ გამიბედე ეს!“ რ არიგ დიდი არ იყო ჩემი სიყვარული, მაინც ვერ მოვითმინე შეურაცხყოფა და სილა ვს ტკიცე გენერალს!

ამის შემდეგ შეყვარებული გაუსამართლებიათ, მოსამართლეს, თავად ფალავან დოვს, მისთვის სამი წელი მიუსჯია. „ახ, შე მაწანწალავ!“-შეჰყვირა თურმე მაშინ სტუ დენტმა და სტაცა ხელი ფალავანდოვს. კვლავ გაასამართლეს, ამჯერად მოსამართლის შეურაცხყოფისათვის. მოსამართლე ლავაშოვმა იმ სამ წელს ხუთი წელი დაუმატა და რადგან სტუდენტს, სასამართლოზე ხელ-ფეხ დაბორკილს, მეტი ვერაფერი მოუხერ ხებია, თავი უთააზებია მოსამართლისათვის სახეში. ისევ გაასამართლეს. კიდევ ხუთი წელი მიუმატეს ლავაშოვის შეურაცხყოფისათვის „აჰ, შე იშკილბაზო“-ისევ გაისმა შე ყვარებულის ხმა.

-ერთის ლექსით, თვრამეტი წელი დავაგროვე. ოხ, რა მოულოდნელად ჩამოჰკრა უბედურების ზარმა! თამუნისას, სიყვარულის ფონზე ტუბერკულოზი განუვითარდა. კონსილიუმი კონსილიუმს მოსდევდა, სურამი, ნიცა, კუმისი! ყველაფერმა ამაოდ ჩაიარ ა. მისი უკანასკნელი თხოვნა ჩემი ხილვა იყო. ცოცხალს ვერ მივუსწარი... სევდიანი დ იმილი ამშვენებდა მის ნაწამებ სახეს... მისთვის შევიქმენ ცრემლთა ფონები! უკანასკნ ელი სიტყვები ქცევამზიანის, სხივცემულისა ყოფილა: „შენ, მხოლოდ შენ“...

თურმე, ნუ იტყვით, მოხუცი ხშირად ახერხებს აქედან გაპარვას სატრფოს საფ ლავის სანახავად და უბედურს ყოველთვის სასაფლაოზე იტყერენ. მოჰყავთ საპყრობილ ეში და მოსახდელ წლებს უმატებენ. ის კი ისევ გარბის, კაციშვილი მისი დამკავებელი არ არის თურმე.

-ეხ, თამუნია!-თავი ჩაქინდრა მოხუცმა.

ერთაოზმა ვერ გაუძლო ამ სევდიანი სიყვარულის ამბავს და თვალეზი აუცრემლ და.თ

-ადრე თუ გვიან,-დარწმუნებით თქვა ბერიკაცმა,- მე ავაგებ ცათმფრენს, სახელ ად „თამუნია“-ს ვუწოდებ და გადავუფრენ საყვარლის საფლავს! თქვენ ხომ გჯერათ, რ ომ ადამიანი უნდა გაფრინდეს?

ერთაოზი ამ სიტყვების გაგონებაზე შეკრთა.

-ისტე არ გამიგო, ჯერ მასეთ რაღაცეებზე არ მიფიქრია...-დაიწყო ფრთხილად ე რთაოზმა.-არ მეცალა... ვალეზი დამრჩა... ღორის თავი, ჩითი... ვარიეზი... ისე, ღმერთ ი თუ მოინდომებს, მაშინ ვინ დაუდგება წინ? გაფრინდება...

-ღმერთს? სჩანს, ღმერთს სურს, დიდებულს, ადამიანმა რომ იფრინოს ცაში, თო რემ კაცს ეს არც მოუვიდოდა თავში. აბა, მიპასუხე, რით განსხვავდება პლატონის აზ რით, ადამიანი ფრინველისაგან?

ერთაოზმა ვერ დაახვედრა ამ კითხვას მომზადებული ჰკუა და დამნაშავედ გაიღ იმა.

-მხოლოდ და მხოლოდ ფრთ...-მოსთხოვა მოხუცმა ერთაოზს სიტყვის გაგრძელე ბა

-ფრთ...-გაიმეორა ერთაოზმა.

-ფრთე...-ერთი ასო გაიმეტა მოხუცმა.

-ფრთე...-მორჩილად გაჰყვა ერთაოზი.

,ფრთებით.-შეავსო სიტყვა მოხუცმა. ფრთებით!-მიხვდა ერთაოზი.

-ყოჩად!-მოეწონა მოხუცს.-კიდევ რა არის საჭირო, ფრთებს გარდა?

ერთაოზი სდუმდა.

-ძრა...-უკარნახა მოხუცმა.

-ძრა...-გაიმეორა ერთაოზმა.

-ძრავა!

-ძრავა!

-სწორია! ძრავა ექვსკაკუნნიანი,-მოხუცმა ხელით მონიშნა კედელზე ამოკაწრული უცნაური საგანი,-აი, ძრავა, აი, ფფრთები. მოხუცი კედელთან მივიდა, სადაც ძრავა იყო გამოსახული და მისი მუშაობის ტაქტის საჩვენებლად კაკუნი დაიწყო.

ძრავა რიტმული აღმოჩნდა, შემდეგ კაკუნი ბუტბუტში გადავიდა, ერთაოზისთვის თითქმის გაუგებარში და საწყალი ძუყნურელი ყმაწვილი ბუტბუტმა და კაკუნმა ძილში გადაუშვა.

დილას ერთაოზს გაახსენდა წუხანდელი ნალაპარაკევი და ფრთხილად ჰკითხა ქრისტეფორეს, რომელიც უკვე ამდგარიყო და მუშაობა დაეწყო:

-ამ ექვსკაკუნნიანით ერთი ქალის მოტაცება თუ შეიძლება?

-მოვიტაცებთ, მოვიტაცებთ თქვენს სატრფოს,-დაჰპირდა მეცნიერი.

-ჩვენს სოფლამდე თუ მივაწევთ?

-თუ თქვენს სოფელს ვერ გავცდით, მაშინ აღარც ღირს ამაზე მუშაობა. დაივიწყეთ თქვენი სოფელი, ორღობეები, ღელეები! ქვეყანა დიდია!

-მამაჩემის ვალები დამრჩა, უნდა გავისტუმრო...

უცებ სახურავი აიხადა და ჰერში გრძელტარიანი თავვისარას სარეცხელი ჩამოეშვა. ერთაოზმა ზევით აიხედა.

-ეხლა ვინაა ცოცხლად დამარხული, მე თუ შენ?-სიცილით იკითხა ოდიშარიამ და სარეცხელით კედლების წმენდა დაიწყო. მოხუცის ნაკაწრ-ნაფიქრალი თვალდათვალ ქრებოდა. ბოლოს, როგორც იქნა, მორჩა ხუტა თავის შავბნელ საქმეს და დამცინავად გაუღიმა ტუსაღებს.

-აქ ვერ წაშლი,-წყნარად უპასუხა ამ ღიმილს ქრისტეფორემთითთთდა თითი უბლზე მიიღო.

როცა თავსახური ადგილს დაუბრუნდა, აღდგენით სამუშაოს შეუდგა. ერთ ადგილას მოხუცი ჩაფიქრდა, ერთაოზი წაეხმარა:

-აქ ჭია რო დეიკლაკნება თოხის პირზე, ისეთი რაღაცა იყო.

-ო, ალფა!-გაუხარდა მოხუცს.

-რამდენი წელი დაგრჩა, ბიძია-ბაბუა?-ჰკითხა ერთაოზმა.

-ას ოცდა სამი,-არხინად უბასუხა მოხუცმა.

-ას ოცდა სამი,-გაფუჭდა ერთაოზი, რომელიც ამ მოხუცთან დამეგობრებაზე დიდ იმედებს ამყარებდა.

-აკი აგიხსენით, ყმაწვილო, ყოველ გაქცევაზე ათ-ათ წელს მიატებდნენ მეთქი. ეს მათი ვალია, მათი სამუშაო. ამითი არჩენენ ისინი ოჯახებს!

-კი მაგრამ, ერთ გაქცევას კიდევ ვერ მოახერხებთ?-დაინტერესდა ერთაოზი. „ეს წავიდეს თავის საყვარლის საფლავზე, მე ჩემს მარგალიტას მოვიტაცებ, ახალციხეში გადავიკარგები, ეგება თათრობა ვიშოვო“-ფიქრობდა იგი.

-გაქცევაზე იოლი რაა?-თქვა მოხუცმა, გამოთვლებს თავი დაანება და ჭურის წელიდან მოზრდილი ნატეხი ამოაძრო. გამოჩნდა საკმაოდ ფართო ხვრელი.-აი, ამ გვირგვინით, როცა გვინდა, მაშინ გავალთ.

ერთაოზმა არც აცივა,და არც აცხელა, პირდპირ ტუცა თავი ხვრელში. მოხუცმა მოასწრო, ფეხებში წაეწლო ხელი.

-რას სჩადიხართ, ყმაწვილო! გინდა დალუპოთ იდეა? ამაზე მყუდრო ადგილს საშუაოდ სად ნახავთ?! გამოთვლები ჯერ არ დაგვიმთავრებია. გარეთ კი აუცილებლად დაგვიჭერენ. მერედა, არ იცით ქართველების ამბავი? შურით ღვინოში ამოგვახრჩობენ, თავზე გადაგვყვებიან. ერთადერთი ადგილი ესაა, სადაც შეიძლებაარამე მოიფიქრო ადამიანი.

ეზოში ხუტა ოდიშარისა წაღები, მეღლები, დეზები და ოქროს კბილები ახმაურდნენ

-თქვენ ნუ ღელავთ, ყმაწვილო,-აწყნარებდა-აწყნარებდა ერთაოზს ქრისტეფორე,+ჩვენ რომ აქედან გავიქცევით, ცათმფრენს ავაგებთ და თქვენს სატრფოს მოვიტაცებთ, ეს ისევე უეჭველია, როგორც ორჯერ ორი... მოხუცმა ერთაოზს გაუგებრობა შეატყუა.

--ორჯერ ორი უდრის რამდენს?-ფრთხილად ჰკითხა ბერიკაცმავე ერთაოზს.

ერთაოზი უიმედოდ ღუმიდა.

-ო...-უკარნახა მო მოხუცმა.

-ვორი,-უბასუხა ერთაოზმა.

ქრისტეფორეს წარბები გაექცა და თვალები მტკაველზე დაშორდა ერთმანეთს.

-არა, ასეთი ცოდნით ცაში კი არა, მიწაზე ვერ გაივლის კაცი. ქრისტეფორემ ჰიბიდან თავმომწვარი ჩხირი ამოიღო და კედელზე დაწერა:

2X2+4

-მაშ, შევუდგეთ მეცნიერებას,-თქვა ქრისტეფორემ და ერთაოზიც ნელა დაიძრა სიბნელიდან სინათლისაკენ.

.....

5) ერთხელაც, მეორე თვე მთავრდებოდა ერთაოზის ციხეში ყოფნისა, რომ ქრისტეფორემ შუბლზე მიირტყა ხელი და ერთაოზს მიუბრუნდა:

-დროა, გავიცნოთ ერთმანეთი, ქრისტეფორე მგალობლიშვილი, გარიყულელი, მამლიანთ უბნიდან! თქვენი სახელი?

-ერთაოზ ბრეგვაძე, ძუყნურელი, მიზანას შვილი,-უცებ უპასუხა ერთაოზმა და წერა განაგრძო.

დილიდან ერთაოზი მძიმე ამოცანას აკლავდა თავს:

632+

ახლაც იდგა ამოცანის წინ ჩაფიქრებული.

-ვირი, შე უპატრონო, ვორი!-ჭურის თავში ხუტა ოდიშარისას თავი იყო გაჩხერი ლი-ვორჯერ ვორი გუშინ, იმის წინ თუ გამოდის ვოთხი, აქაც, მაქაც, მამაჩემის მამასთანაც და თუ ვორჯერ რვას, ხვალაც რვას!-არ მომშალა კაცი1-მაინც რატომ ექვსიანი?!

-ფეხები ხოა ვორი? -იკითხა ერთაოზმა

-მერე?

-მერე ფეხებშუა ხომ გიკიღია კიდე ვორი?

-აბა რა!

-ესეც ვოთხი. მერე ხო გიკიღია იმ ვორში ერთი რალაცა?

-ნუ?,ხუთი.

-მერე შენ თავს არ ანგარიშობ-შენ რითი ხარ იმაზე ნაკლებიერთით რაც მატებ ვორს.

ერთაოზმა ხუტას ჯიბრზე სამიანი დაწერა, მაგრამ ჭურში შემოსულმა, სარზე წამოცმულმა სარეცხელმა ჭეშმარიტება წაშალა.

-აქედან ვერ წაშლი!-მტკიცედ უთხრა ციხის უფროსს ახალგაზრდა მეცნიერმა და შუბლზე დაირტყა ხელი.

...

წელი წელს მისდევდა, ხან თოვლის ფიფქები შემოჰქონდა ქარს, ხან-ატმის ყვავილები. მიზანას შვილი მეცნიერებას ეუფლებოდა. ციხის უფროსი არ ივიწყებდა მეგობრებს, დროდადრო შლიდა ნაწერებს კედლიდან და სიცილით იგუდებოდა.

-გავიქცეთ, აღარ შემიძლია მეტი,-აღმოხდა ერთაოზს ერთხელ, გაზაფხულის პირზე,-მოვკალი ქალი ლოდინით.

-დაწყნარდი, შვილო, დაწყნარდი.-რალა დარჩა, მთის სიბრტყის პლანერული დინება...

ამის შემდეგ კიდეც ერთი გაზაფხული დადგა, კიდეც ერთხელ ჩაბრუნდა თესლი მიწაში, კიდეც ერთხელ გახეთქა ბუდე მარცვალმა და ბარტყები ამოყარა, კიდეც ერთხელ გასცვივდა ხეს თეთრი ყვავილი, შიგ ვაშლი ჩაისახა და გამოინასკვა. გაწვიმდა, გამოიღარა. აჩქარდა ბალახი, ქვეყანა დამშვენდა, მწვანით დაიფარა.

-ესაა, ეს!-შემოსძახა ძილში იმ დილით ერთაოზმა და ცოდნიანი თავი დაუშინა კედელს.

-მაშ, გამოდის, ჩვენ უკვე ჰაერში ვართ!-იყვირა ქრისტეფორემ.

-როდის გავიქცეთ?

-ეხლავე, ამ წუთში!

-მოვემზადოთ, აბა?

-რა გაქვს მოსამზადებელი, თუ რამე გაგვაჩნია, ყველაფერი აქაა,-მოხუცმა შუბ

ლზე დაარტყა ხელი.

-აბა, ამოვიღებ ამას!

ერთაოზმა ჭურის ნატეხი გამოიღო კედლიდან და იატაკზე დადო.

-დროზე ვუშველოთ თავს,-დაფაცურდა მოხუცი,-იქ, გვირაბის ბოლოს, ერთი არ შინი მიწა დარჩა გასათხრელი, მერე ქვა იგრძნობა, გავანგრევთ იმასაც და გარეთ ვიქნებით.

--არა, ერთაოზ, იქ ორი კაცი ვერ ეტევა, ხომ იცი. თქვენ ორიათას ხუთასამდე დაითვალეთ და მერე გამოძევიეთ. ნუ მოიწყენთ, კოლეგა!

ერთაოზმა დადაიწყო თვლაჯ:

-ერთი, ვორი, სამი, ოთხი...

-...ათას ოთხას ოთხმოცდათხუთმეტი...-მეტს ვერ გაუძლო ერთაოზმა, ხელი ჩაიქნია და პირდპირ დააყოლა: ორიათასხუთასი!

პირჯვარი გადაიწერა, დედალი ხვრელში შეაგდო და მიჰყვა. ერთაოზის ფეხისგულეები ჯერ კიდევ არ მიმალულიყო, რომ ჭურში, ერთ ადგილას ნატეხი ამოპირქვავდა. გამოჩნდა თმაწვერ გაბურძენული ქრისტეფორეს თავი, რომლის გაბადრული სახე თავისუფლებას ესალმებოდა.

ჭურის დანახვაზე ღიმილმა მიატოვა ქრისტეფორეს სახე.

-შეუძლებელია!-ჩაილაპარაკა თავისთვის და საკანში შებრუნშემოდგრა, მერე მერე უბიდან ნახშირი ამოიღო, და გამოთვლას შეუდგა.

ერთაოზი დედალთან ერთად მიხობხავდა გვირაბში...

-ასე,-ჩურჩულებდა მოხუცი თავისთვის,-ორმოცდახუთი გრადუსი, შემდეგ 12გრადუსი სამხრეთ-აღმოსავლეთით, პლუს-მინუს ეპსილონ ზეტა, დეტა, პიუ 9 გრადუსი, ომეგა...

ხვრელიდან ერთაოზის ხმა მოესმა:

-სინათლეს ვხედავ! ავშენდით! ღმერთო, დიდება შენ!

ქრისტეფორემ გამოთვლები დააჩქარა.

-შვიდი მინუს-პლუს დუბლ რადიანი... სწორია ყველაფერი, მისხალი შეცდომა არ არის,-კმაყოფილად დაასკვნა მოხუცი,-თხუთმეტი ვერსით ვართ დაშორებული ქალაქს და მაღალს მთაზედ ვიმყოფებით.

ქრისტეფორე შემობრუნდა, ხვრელში ერთაოზის გაოცებული სახე დაინახა. მოხუცი მხრები აიჩეჩა და თავის გასამართლებლად გამოთვლაზე მიუთითა.

-ჩვენ ტყეში ვართ,-თქვა ქრისტეფორემ.

ერთაოზმა მწარე ღიმილით შეათვალიერა საკანი.

-პარადოქს!-შეეცადა თავის გამართლებას ქრისტეფორე.

ერთაოზი ხვრელიდან გამოძვრა, გამოთვლებს დააკვირდა:

-რა უნდა აქ დუბლ ვეს?-შეეკითხა მოსწავლე მასწავლებელს.

ქრისტეფორე ჩაფიქრდა.

-ეე,-ამოიოხრა ერთაოზმა.

ათ წუთში ერთაოზი სანეტაროს გულში ჩაიკრავდა. შემდეგ ერთაოზი, მარგალი

ტა და ქრისტეფორე სადმე შორს ააგებდნენ ცადმფრენს და...

ერთაოზმა აიხედა, ცა იყო სუფთა, სუფთა. მალლა ნელა დაფრინავდა არწივი, თავისუფალი და ბედნიერი, გვერდით დედალი არწივი დაყვებოდა, ქმარს წინ უშვებდა მოსახვევში

-ვაიმე, ჩემო მარგალიტა!- აღმოხდა ერთაოზს და ზევით აწეული მუშტები ჭური ს კედელს დაარტყა. გაისმა გრუხუნის, კენდელი გაინგრა და მთები გამოჩნდა.-მოგესალმები, ტურფა იმერეთო!-ქრისტეფორემ აღტაცებით წარმოსთქვა.

-მაგი მერე, მერე...-დააჩქარა ქართლელი იმერელმა.

გზა სატრფოსაკენ თავისუფალი იყო!

ნიაღვარს იმდენი ედინა, რომ ჭურისათვის ცალი მხრიდან მიწა გამოეცალა და ჭური სანახევროდ თავისუფლად ეკიდა ჰაერში.

ჯერ ერთაოზი გადმოხტა, მას ქრისტეფორე მიჰყვა, ბოლოს დედალმაც დატოვა საპატიმრო. მალე ლტოლვილებმა სიმინდის ყანას შეაფარეს თავი, სული მოითქვეს, დღე დგაფუნით გადალახეს და თხილნარს შეერივნენ.

ქრისტეფორე წინ მირბოდა. სასაფლაოს გზა კარგად იცოდა. დაღამებისას მივიწყებულ სასაფლაოს მიაღწენ. იქაურობას სევდა დაუფლებოდა. ქრისტეფორემ მუხლი მოიყარა და ათრთოლებული ხმით წარმოსთქვა:

-დაე, დაიმსხვრეს ქნარი, ჰანგი მუდამყამს იმღერებს, თამუნი...

ორი აღმასი მოწყდა ქრისტეფორეს თვალებს, ჩაიარა დამჭკნარი ლოყები და თეთრ წვერებში დაიმაღლა. იყო ამის გამძლე ერთაოზი?

არა! არ იყო ამის გამძლე ერთაოზი. ყმაწვილს ცრემლი წასკდა, ვიღაცის ჯვარს ჩამოეკიდა და მწარედ ატირდა.

-ერთაოზ, შეილო!-ფეხზე წამოდგა ქრისტეფორე.-უნდა ვიჩქაროთ, ის თავსივა, რა თქმა უნდა, აქ მოვა!

ერთაოზი წამოხტა, გრძელი ფეხები გაშალა და ქალაქისაკენ დაეშვა, სადაც ერთ პატარა სახლში ერთი მშვენიერი ქალი ეგულებოდა.

8)

სწორედ ამ დროს მარგალიტას სახლში სტუმრად იმყოფებოდნენ ნერვო-კლინიკის გამგე ექიმი ნოშრევან კუჭუხიძე. რა მოსაკითხი არ მოეტანა ნოშრევანს-ქინიქინა, სტრიქნინი, ევკალიპტის ფოთოლი, მაშინ იშვიათი ჩვენში და ძნელად საშოვნის, თბილისის ბაღში, პულვერიზატორი-ესეც ახალ რამ მაშინდელ დროებაში, წყალტუბოში წურბელები, გუმბრინის თავსაბანი მიწა და ასე შემდეგ.

ნოშრევანი, რომ იტყვიან, ნასვამი, შეიძლება ითქვას, ნაყაფიც გახლდათ. მარგალიტას დაშაქრული ალუბალი გამოეტანა ექიმისათვის ბოთლით.

-ოო... თავი მაინც აგტკივდებოდეთ,-ნატვრით ამბობდა ექიმი და ფეხზე წამოცმული ჯაგრისით დანავთულ იატაკს აპრიალებდა, როგორც ეშხში შესულიციხის უფროსი, იმ დაუვიწყარ ღამეს.-ან წელი აგტკივდებოდეთ, ან ელენთა,-სევდის სახლი! ან კვი

რიკეს ძვალი-სილიციუმ-იტაკუს, ან ტიფი...ვარდის წყალი, ტირიფის ფოთოლი, ია-ლ ულუფარი, სანდალი და შამბალილა,ვაშლი და მსხალინაჭყლეტი თავზე წაგისვით, შე ცხებით!

-ჩემს მტერს,...-მარგალიტა პირჯვარს იწერდა და ბოთლიდან ქვიშას უყრიდა სტუმარს.

-მომბეზრდა ქურდული სიყვარული! ან რევმატიზმმა მოგკრუნჩხოს, ან იშეიშა დაგკეცოს...-ნატრობდა ალუბლით მთვრალი კუჭუხიძე.

-რას მერჩი, დობტურო, ერთი უქორწილოდ მოყვანილი ქალი ვარ..

-წაგიყვანგდით ჩემთან, კლინიკაში, დაგაწვენდით კარანტინში, გიმკურნალდით თ...-ნოშრევანივნებამ ააცახცახა,-ან მორიელმ გიკბინოთ, ან ძაღლმა,გაცივდით მაინც, სანეტარო! მოდი, ნუ გადავდებთ, გაშიშვლდი, დავალოთ ფანჯრები! დაჰბერს ფილტვე ბში ქარმა, დაგჭვალოს! ეს გამოიწვევს გართულებებს, ხიხინს, სიცხეს.

-აღმა წყალს, დაღმა ქარს,-მარგალიტა უკან იფურთხებოდა,-ჩემ მტერს-ხიხინი, მე-ოქროს ურიკა.

უცებ ვიღაცამ მომთხოვნად დააკაკუნა კარზე.

-ვიქტორინა გაიგებს!-რიკივით დატრიალდა ექიმი.

-რა ვუთხრა ტრიფონს?

-როსკიპო!-წაისისინა გველივით ექიმმა და სკივრისაკენ გაქანდა.

-არა, არა,-წინ მარგალიტა გადაეღობა,-მაგაში ვერ ჩაეტევი.

ნოშრევანმა მიიხედ-მოიხედა.

,დამინგრიე, ხომ ოჯახი?!აქ დარჩაო, იქ დარჩაო! ვაი!

-ვაი და სიკვდილი შენ!-მარგალიტამ წაავლო კისერი ხელი და ბუხარში შეაყოფინა თავი.

-მიდი, შეძვერი შიგ!-და ნაკვერჩხლებში სკამი ჩადგა.

-მთელი ქალაქი გაიგებს!

კაკუნი გრძელდებოდა.

-რა მოგივიდა, ტრიფონ, ხომ ხედავ, ვალებ!

მარგალიტა კართან მივიდა, აგრუხუნდა ურდული, კარი გაიღო და ერთაოზის ა ბურძგნილი თავი გამოჩნდა.

-დაე, დაიმსხვრეს ქნარი, ჰანგი მუღამ იჟღერებს, მარგალიტა!-ერთაოზი ოთახში შემოიჭრა.

-ახლა მიტირეთ რუსულად!-წაიჩურჩულა მარგალიტამ.

-ვერ მიცანი? ერთაოზი ვარ!-ხელები გაშალა ლტოლვილმა,-შენი ერთაოზი!

-გავიდა მერე ათი წელი?-შიშით იკითხა მარგალიტამ.

-ვერ გავუძელი უშენობას, გამოვიქეცი, ვარსკვლავო!

-გამეიქეცი და ჩემთან მოდი? დაბრუნდი უკან, დაბრუნდნი უკან! თვარა ყველა ს გაგვაციმბირებენ! მეც, შენც, ტრიფონს რას ერჩი, უბედურს?!

-დაწყნარდით, ქალბატონო,-გაისმა ქრისტეფორეს კარგად დაყენებული ხმა და მარგალიტას წინ ძონძებში გამოწყობილი მოხუცი მეცნიერი წარდგა.

„აუ, ამას ტილები ეყოლება ცოცხით სახვეტი“, -გაიფიქრა მარგალიტამ და უკან უკან წაბარბაცდა.

-ვინაა, ბიჭო, ეს?-ჩამქრალი ხმით იკითხა ქალმა.

-ჭკუოსანი,-სიამაყით უბასუხა ერთაოზმა.

-ერთაოზის სიყვარულის მატარებელი, როგორც იქნა, თქვენს სადგურზე ჩამოდ გა,-ლამაზად თქვა ქრისტეფორემ, ნახევრად გულწასული ქალის ფუნთუშა ხელს ეამბორა და განაგრძო,-ბევრი მსმენია თქვენზედ, თქვენ კი მოლოდინს გადაააჭარბეთ.

-საწყალო ტრიფონია-წაიჩურჩულა მარგალიტამ-ვინ დაგასხამს თავზე წყალს, ვინ წავისვამს ზურგზე საპონს? ვინ გიტირებს?

-აბა, მოკრიფე, თუ რამე გაქვს სამახსოვრო და გევიქცეთ ჩქარა აქედან შორს.-მეუდგა საქმეს ერთაოზი.

-შორს?-გული შეუღონდა მარგალიტას.

-ერთი რაღაცა მევიგონეთ, გადირევა მთელი ქვეყანა.

-ხომაა ეს ქათამი?-დაანახა ციხეში დაბერებული შავი დედალი ერთაოზმა.

-ქათამი-აუცრემლდა თვალები მარგალიტას

-ცათმფრენი,-განმარტა ქრისტეფორემ,-შიდაწვის.

-ხომ ფრინავს ეს?

მარგალიტამ დაუკრა თავი, წამწამებზე ბროლის წვეთები აციმციმდნენ.

-ჩვენც ისეთი რამე მოვიგონეთ, თავისით იფრინოს, მერე დაჯვლებით ზედ: მე, შენ, ქრისტეფორე და ვიფრენთ და ვიფრენთ...

1) ამ დროს ბუხარში გრუხუნო გაისმა და ოთახში ჭვარტლის და ნაცრის ღრუბელი გამოვარდა, ღრუბლიდან ნომრევან კუჭუხიძე გამოხტა შინდისფერი საკვოიასით ხელში. გამურულ ცხვირზე პენსნე ცანცარებდა.

-ნომრევან, შენი ჭირიძე,-დაუსხლტა ერთაოზს მარგალიტა და ექიმს ჩაეხუტა,-შენი ხალხი ჩანს... შიგნიდან შემწვარი ქათამიო, ფრინავსო.

-მაცალე, -ჩუმად უთხრა მარგალიტას ნომრევანმა,-მაგათი პროფესორი მე ვარ, -ნომრევანიქრისტეფორესკენ წავიდა.

ვინაა ეს?-ეჭვით იკითხა ერთაოზმა.

-ძმობილია, იმნაირი არ გეგონო!

-ნომრევან კუჭუხიძე,-წარუდგა ავიატორებს ფსიქიატრი,-მე ექიმი გახლავართ, ქალბატონ მარგალიტას ბუხარი გაეჭვარტლა და გამომიძახა. ასე, ამგვარად და ასეუნებლიედ თქვენი დიდი იდეის მესაიდუმლე გავხდი. რა საინტერესოა, რა რიგ პატივს ვცემ საღ აზრებს. ვიფრინოთ ცის კაბადონზე!

-თქვენ გჯერათ ჩვენი იდეის?-რამდენი ათეული წელია არ ენახა ქრისტეფორეს ინტელიგენტურად გამოწყობილი ადამიანი.

-რა თქმა უნდა! აღტაცებული ვარ! მე ერთი წუთით დაგტოვებთ, სამოსს გამოვიცვლი. დამეთანხმეთ, ასეთ მდგომარეობაშიგარეგნობაში მიჭირს თქვენთან საუბრის გაგრძელება. ახლავე გეახლებით.-ნომრევანი ფრთხილად დაიძრა კარებისაკენ.

-შეხედეთ, მიდის.-დააბეზლა მეგობარი მარგალიტამ.

,სად მიდის?–იკითხა ერთაოზმა.

–ძვირფასო ერთაოზ, მე ეხლავე დავბრუნდები. ეგებ გამოგადგეთ კიდევაც რამეში. არსად წახვიდეთ, ვისაუბროთ.–ამ სიტყვებით ექიმი გარეთ გავარდა.–უადი–ჰინდი, ა მბარი და შინდი!

უბედური მარგალიტა კი ლტოლვილებთან დარჩა პირისპირ უიმედოდ.

ჭიშკარში გამურულ ექიმს ტრიფონი შეხვდა. ზმის ზურგზე ორი დიდი ტომარა სუნთქავდა.

–აჯათსანდალი მოხრაკული საჭმელია, რომელიც მზადდება ბადლიჯანისა, ოქრო ვაშლისა, ანუ პამიდორისა, ანუ კართოფილისაგან,–რომ არ დავიწყებოდა, იმეორებდა ტრიფონი შირაზის შავი ცის ქვეშ ნასწავლს–გაგონილს.

–დაბრუნდით, ტრიფონ?–უთხრა გამურულმა ექიმმა, რომელსაც ტრიფონი კი ა რა, ღვიძლი ძმა ვერ იცნობდა,–თქვენთან სტუმრებია, ფასდაუდებელნი! ძვირფასნი! არსად გაუშვათ, მე ახლავე გეახლებით, ხალხს მოვიყვან, ორი ქართული ფენომენი,–და ჰპირდა ექიმი ობერკონდუქტორს და გაიქცა.

–რომელი ხარ?–დაუძახა ტრიფონმა და ერთხანს უყურა უცნაურ კაცს.

–ჩემს მოსვლამდე ნუ მოიწყენთ,–უკანმოუხედავად დაიძახა ექიმმა და ქუჩის კუთხეს მიეფარა.

ტრიფონმა ტომრები ადადგინა ზურგზე და სახლისაკენ წავიდა.

–აჯათსანდალი მოხრაკული...–იმეორებდა თავისთვის ობერი, როდესაც კარი შეაღო და სახლში შევიდა.

–ტრიფონ! სიხარულით შეჰკივლა მარგალიტამ, ქმარს მივარდა და კისერზე ჩამოეკიდა.

ტრიფონი მორცხვი კაცი იყო, საჯაროდ ცოლთან ალერსს ერიდებოდა, თანაც, დრო იყო უკულტურო.

–მოიცა, ქალო, სირცხვილია. სტუმრები გვყოლია. ახლა ერთი შემხვდა, შავი. იმან მითხრა, კილო მოვიყვან ხალხსო. არ შევრცხვით, დაბრძანდით, თქვენი ჭირიმი.–ტრიფონმა ტომრები იატაკზე დაუშვა, უბიდან მოზრდილი ქვა ამოიღო, მეუღლეს გადასცა და ჩუმად უთხრა:

–მოლა ვნახე. ამ ქვას აკოცოსო, მერე დაწეჭით ერთადო და ბიჭი გეყოლებათო, სამუილი დაარქვითო...

ტრიფონმა ხელზე დაიფურთხა, თავზე გადაისვა, მაგიდას მიუჯდა და სტუმრებს მიმართა;

–ახლა, ის, რო ვთქვით ჩვენე, ელიტოპოლში იმისთანა ქაშა–კარტოფილია, გადირო ევი კაცი, შაური–ბათმანი, ბათმანი აქულა ბრინჯი–აბაზნახევარი. აბაზნახევარს თუ ო რშაურს მიუმატებთ, მაშინ სამ შაურს რჩება მოგებაში. ოჯახი ხრამია, ვერ ამოვაგსებ. ბოშო, გამეიტანე, თუ რამე გაქვს: პურუკა, ღვინუკა, დააწყვე სტოლუკაზე.

–დიდად გმადლობთ,–დაუკრა თავი ქრისტეფორემ,–ჩვენ ძალიან გვეჩქარება, გამ თენიამდე უნდა დავსტოვოთ გუბერნია.

-არმინდა ფრენა,-წაიკვნესა მარგალიტამ.

-გვაცალე, ქალო, გევიგოთ, რაშია საქმე,-დარბაისლურად თქვა ტრიფონმა და აქამდე თავაუღებელმა პირველად შეათვალიერა სტუმრები. „ორი ყოფილა“, -სწორად შეაჯამა ტრიფონმა სტუმრების ფეხები და ასევე სწორად გაყო ორზე.

-ბიძია, ერთაოზი მქვია მე. მე და მარგალიტა შვიდი წელია ვირევით ერთმანეთი სთვის. წვევიყვან ამას, ბიძია!

-,არ მინდა არ მინდა მეტი გათხოვება!

ტრიფონი მეუღლეს მიუბრუნდა:

-კაი მოგცეს ღმერთმა, მაგრამ გევიგო მაინც, რა უნდა ამ პატიოსან ხალხს.

-მე მოგახსენებთ,-აილო სიტყვა ქრისტეფორემ,-თქვენ ეხლა დაღლილი ბრძანდებით. ძნელია, რა თქმა უნდა, შეელიოთ ქალს, რომელზეც ამაგი გაქვთ გაწეული. მაგრამ რას იზამთ, დალოცვილ ღმერთს ასე დაუწესებიათ,ქალი უნდა გათხოვდეს, კაცი უნდა დაცოლშვილდეს. ერთაოზი და მარგალიტა ბედნიერი იქნებიან. გული მიგრძნობს, ვაჟი ეყოლებათ, ტრიფონს დავარქმევთ.

-ნუ მეტყვი უარს, ბიძია, კუბოს ფიცრამდე მეხსომება შენი პატივისცემა!-დაედრიჯა ერთაოზი.

-ქალბატონი მარგალიტა იტანჯება. მოგეხსენებათ: ნემსის ნუგეში ძაფია. თქვენ ჩამობრძანდებით ჩვენთან, ჩვენც გესტუმრებით, შექმნიან ტკბილ ოჯახს, დავსხდებით, ვიტტიინებთ, ოჯახში სიმხიარულე უნდა სუფევდეს, ჩონგურის დაკვრა.

ტრიფონის ტვინის კარმა გაიჭრიალა და ქრისტეფორეს სიტყვები ნელა შელაგდა ა შიგნი-სუფთა ზალაში.

-მაშასადამე,-ტრიფონი ფეხზე წამოდგა, ჯიბიდან ვერცხლის საათი ამოიღო და ლოყის ქვეშ შეინახა, ტომარას ხელი მოჰკიდა და განაგრძო აზროვნება:

-მაშასადამე, ეს ვათერპასი ჩემი ცოლის ქმარი ყოფილა და მე ჩემი სიძის სიძე, ეს ეს ვათერპასი კი ჩემი სიძის მძახალი და მე მაგის მძახლის ახლობელი? ვიაროთ ღვინო-ღორებითო...

ტომარამ სისწრაფე მიიღო.

-კი მარა, ის შავი შავი ვინ იყო? ახსენდებოდა ტრიალის დროს ტრიფონს ნოშრევანი. ტრიფონმა ტომარას ხელი გაუშვა.

ტომარამ ოთახი გადაიფრინა, თავში მოხვდა ქრისტეფორეს და ყუმბარასავით გასკდა.

ატყდა ჩხუბი.

და სად არის ამ დროს ხუტა ოდიშარია?

ხუტა ოდიშარია ამ დროს თავისი რაზმით მარგალიტა ამყოლაძის სახლისკენ მოქრის.

და სად არის ამ დროს ხარკოვში მეცნიერებაზე დამყნული ნოშრევანი? რას უყურებ, სად ბრძანდება?

მოქრის ნოშრევანი თავისი სანიტრებით.

ნოშრევანი კოფოზე დგას და სანიტრებს გასძახის:

-არ ჩამორჩეთ!

ტრიფონის სახლში კი ომი ავიატორების სასარგებლოდ დამთავრდა, კართოფილი კილოზობით და კილონახევრობით დაუბრუნდა ტრიფონს თავში. შემდეგ კი, როდესაც ტრიფონმა დაეზოში გამოაგნო, ქერთაოზმა და ქრისტეფორემ სამჯერ ისროლეს ობერკონდუქტორი ჰაერში, დაიჭირეს კი - მხოლოდ ორჯერ. ახლა ტრიფონი ეზოში დაბორიანობდა, სახლის კარებს ეძებდა და თავისთვის იმეორებდა, რომ არ დავიწყებოდა, ალბათ:

-აჯათსანდალი მოხრაკული პამიდორია ანუ ოქრო ვაშლი...

ერთაოზს კი ოსური ნაბადი მოემარჯვებინა და კუთხეში იოემწყვდეულ ხოხობს უტევდა.

-რას აპირებთ, ერთაოზ?-დაინტერესდა ქრისტეფორე.

-ეს ქალია, ამის განვითარებამ რა იცის, რა ბედნიერება ელის ცაში! ძალით უნდა წავიყვანოთ...

-არ მინდა დედალზე ჯდომა!-შულოდ იგლეჯდა თმებს მარგალიტა თმას.

სწორედ ამ დროს, თითქმის ერთდროულად, ამყოლაძეების ეზოში კივილისმაგვარი ყვირილით ორი რაზმი შემოიჭრა-ციხის და ნეო-ნერვო კლინიკისა.

-ტრიფონ, თავებია საშველი! -იკივლა მარგალიტამ, ერთაოზს გაუსხლტა ხელიდან და ტრიფონს მივარდა.

ეზოში მეხი გაისმა.

-არ დაიძრათ!-უყვირა ფსიქიატრის ხალხს ხუტა ოდიშარიამ,-ეს ხალხი ჩემია!-მიუთითა მათრახით ერთაოზსა და ქრისტეფორეზე.

-ვერ მოგართვეს გოზინაყი!-იწივლა კუჭუხიძემ.

-რას დაეთრევინ ამ სახლში?-შეუტია ციხის უფროსმა.

-ხა, ხა, ხა!-ფრანგულად გადაიკისკისა ნოშრევანმა.

-მარუსია! მარუსია!

-ჩიყვიანო აზიატო! იწივლა ნოშრევანმა და სანიტრებს უბრძანა:-გამოიყვანეთ ა ვადმყოფები!

-არ დაუთმოთ ტუსადები!-ბრძანებდა ციხის უფროსი.

-ქაფური პირში აქაფვით!-გაჰყვიროდა ნოშრევანი, თან აქეთ იქით ქურციკივით ადგილს იცვლიდა.

ორი რაზმი ერთმანეთს ეკვეთა.

ატყდა ერთი ვაი-უშველებელი, შერბენა-გამორბენა, მათრახების ფსტვენა, ბაგა ბუგი, მალ-მალ გინება.

უბანმა გაიღვიძა, გაიღვიძა ქალაქმაც, აკიაფდა ჭრაქები. ყველამ „ნემეცის ქუჩას“ მიაშურა. იფეთქა საუკუნეობით დაგროვილიმა სტიქიურმა ძალამ. არავინ კითხულობდა, ვინ-ვის, რატომ ან რისთვის ურტყამდა. დედის, მამის, პატარის, დიდის, ქალის, კაცის გარჩევა მოიშალა.

მოცელეს ღობეები, გათელეს ბაღები, ბოსტნები, ბორცვ-გორები, გაწიეს გვერდზე საქართველო! თევზი ნაპირს მოშორდა და სილაში ჩაიშარხა, ჩიტმა ცა გამოიცვალ

ა. გახურდა ჩხუბი, აღდგა იმერეთი! გაიღო კარი ლხინისა!...

მორგოშიამ ქუჩის კუთხეში ბაგრატი მეფის ჟამს ჩასმული ქვა ამოაძროდა უმიზნოდ ცაში ისროლა. მეორემ, ასევე უმიზნოდ, ქოსა ძაღლს სტაცა ხელი და ლედვის ხეზე ააგდო. ქუჩაში ქუჩაში თბილი ლედვების წვიმა წამოვიდა.

სილოვან ბლიკვაძე ღორის ნაწლავებით ახრჩობდა ენუქი ფურცხვანიძეს, მაზლი ს ცოლების დანახვაზე, დარუშა შავგულიძემ ბავშვიანი აკვანი კორკიმელაზე ჩამოკიდა და ჩვეულებრივი, ძალზედ უბრალო ქვით ჩხუბში ჩაება. მალაკიდან ფხაკაძეები დაეშვნენ და ბეჭებიანი თოხები ისე დაატრიალეს, კოხინჯრობას რომ იციან. „გულვარდში“ „!ბუზიკამ“ დასცხო, იაშა ფლეიშმანი პანლურით ხელმძღვანელობდა ორკესტრს.

ხეზე ჩამოკიდებულმა პატარამ არტახები აიწყვიტა და შიბაქით ამოუგდო თვალი ხრესილის ომის ვეტერანს პაშა აბაშიძეს. გიმნაზისტი ახვლედიანი სამ მანეთს ითხოვდა ლათინური ენის მასწავლებლის ჭიდან ამოყვანაში. ლათინისტი იძლეოდა ორს.

-მაშინ ეგდე მაქ!-გიმნაზისტი ჭას მოსცილდა, ბორია გაგულაშვილს ყელში წაუჭირა ხელი და რჯული შეურყია. შვანგირაძემ ახეული ყური ჯიბეში შეინახა საცოლეს თვის და გოგი სვანიძეს თავი დაუშინა გატაებით

მინაგო ერგემლიძე მოგონილი კოჭლობით არ აძლევდა დამიზნების საშუალებას რაფიელ მიქაუტაძეს ზუსტად თავში ტაბურეტის ჩარტყმისა და მზაკვრულად უშვერ და ზურგს, რომ ტაბურეტკა დაშლილიყო ზურგზე და არა მინაგოს სურვილის მიხედვით რაფიელის დანიშნულ თავზე, რომელიც ბავშვობიდან სავსე იყო ამნაირი ღალატით და ფალშივობით, და რომელმაც მაინც მიაღწიასასურველს: რაფიელის ტაბურეტკის ფეხმა დაბადების ფეხი მოტეხა მინაგოს და საფლავამდე არონინა არა მოგონილი კოჭლობით, არამედ ნატურალური ნარნარი კოჭლობით.

რაჭველები გუბერნატორის როიალით კედლებს ანგრევდნენ. ბურჯანაძე შუბლაძეს დაბალ-მაღალ კბილებს ერთ ზომაზე უყენებდა მეწურბელე გაჩეჩილაძის ბალახვანიდან შემოჭრამ უფრო ააჩქარა საქმე.

-და გაჩერდი, შე სირისტიანო!-უყვირა ხუტამ ექიმს და ცხენი შეჰქუსლა.

-ღრანჭის მასაჟი მაგას!-ყვიროდა ნოშრევანი და ადგილს იცვლიდა.

კვასტანცია თითისტარით ედესიას დასდევდა. „ვაი, დედიკო“-იყვირა ქვამ, ფესტეენიძის მხედრულ კეფას რომ მოხვდა და ორად გაიყო. ფესტეენიძის ქვეშ მიწა იბზარებოდა. გვერდებზემტვრეული მეწურბელე გაჩეჩილაძე დაბიჯებული თავის აღსადგენად ნათესავებმა გოდრით გაიყვანეს ბრძოლის ველიდან და ექიმ მინოვიჩთან გააქანეს, მაგრამ ერთმანეთში უსიამოვნების გამორჩაუვარდათ რიონის საიქიოში, თეთრი ხიდიდან.

-მე ვიცი შენი წამალი!-უკივლა ციხის უფროსსკუთხეში გამომწყვდეულმა ექიმმა და სანიტარს უბძანა:-ანტიძალდინ!

განსწავლულმა სანიტარმა კეტი მიაწოდა ექიმს და ამ უკანასკნელმა მკლავის სიმსხო ფტემვჭვბდშტგთ წამწამსა და წამწამს შუა რეკა ისე, რომ ბალნარს ბოსტანსაც ვერ ეტყოდი.

გაჩეჩილაძე საიქიოდან ამოხტა და თავი ბურღივით შეუშვა ჩხუბში.

შიშოკო პალიკოს უფერადებდა სახეს მეჭეჭიანი კვახივით მუშტით. ფრთებდაპუტული არწივები ინდაურებივით დარბოდნენ ქუჩებში და დაპუტული ინდაურები კი, ჩვეულებრივ, როგორც დაპუტული ინდაურები.

-ორი მანეთი და ორი შაური!-ისმოდა ჭურიდან მასწავლებლის ხმა.

-სამი მანეთი!-მტკიცედ ადგა თავისაზე გიმნაზისტი ახვლედიანი, რომელსაც მამ აგეიშვილი თავით ნაკურთხ მარილს ანაყინებდა.

ბარე სამოცი კაცი ცხვირგატეხილი დარბოდა, მარგალიტას სახლიდან ტაშტები თ აქცევდნენ სისხლს.

მარგალიტა უკვე აღარ ჰგავდა კამფეტზე დახატულს, საბრალო ლოყებს იკაწრავდვ და ქმართან ერთად კედლებს ასკდებოდა.

-გაჩერდი, შე კურდღლის ტყავოსანო!-ისე უყვირა ხუტამ ექიმს, რომ ლომს გაუ სკდებოდა გული, თანაც რამდენჯერმე ჰაერში დაცალა იარაღი.

-არ დამინდობს,-მიხვდა მარგალიტა, ტრიფონი წინ გაიგდო და ბუხრისაკენ გააქანა.

-რას შობი, ქალო?!

-მიდი, შეძვერი!

-ვერ შევეტევი!

-შენ კი არა, ორი შენხელა შეტეულა!-უყვირა მარგალიტამ

,-კი მარა, ის შავი ვინ იყო?-იკითხა ტრიფონმა და ბუხარში ტუცა თავი.

-ასი ჯანდაბა შავებს და თეთრებს!

-გამოუშვი შმაგები!-ბოლო წამს იყვირა ხუტას ქვეშ მოყოლილმა ფსიქიატრმა.

-ორსულები გეიყვანეთ!-მიხვდა ვიღაც ღვთისნიერი, სულ რამდენიმე წუთში ნეო-ნევო-კლინიკის მხრიდან შმაგების ტოტალური რაზმი შემოიჭრა. მაშინ ქიმია არ იყო, ვაშლში ჭია ცხოვრობდა, რძე ქვაბიდან გადმოდიოდა, გიჟი გიჟობდა, შმაგი შმაგობდა. ბრძოლაში შმაგები ჩაებნენ. ერთმა, ყველაზე ჩქარა მდულარემ, ხუტას ცხენს კბილებით ააგლიჯა ნალები.

ციხის დასი შედრკა,ჯერ დაიხია, შემდეგ უსიუსირცხვილოდ მოუსვა, გაიბნა, დაიკარგა სახლებში, ბაღებში, ტყეში, გარეულ ნადირში, ხაშურში და იმის იქით.

-ორი მანეთი და ოთხი აბაზი...-სუსტად მოისმა ჭურიდან მასწავლებლის ხმა.ჭურში, წყლის სარკეზე ერთხანს სამი ბუშტი სადაფივით იცვლიდა ფერს, რის შემდეგ ლათინურის და მისი მცოდნე არავის გახსენებია ქალაქში დღემდე. სიმყუდროვე ჩამოდგა. დაწყნარდა მთვარეც, სახე დაეწმინდა, გამოჩნდა ხვამლი, წავიდა ეშმაკი, დაიძინა იმერეთმა.მაისმა ნიაგმა ვარდის სურნელი გადაავლო საქართველოს!

საკვამურიდან ტრიფონის თავი გამოჩნდა, მსხვილი ცრემლებით თვალეებზე. ობერმა არემარე შეათვალიერა, საკვამურვარსკვლავიან ცას ახედა და მთვარეს ალერსით უთხრა::

-აჯათსანდალი მოხრაკული საჭმელია, რომელიც კეთდება ოქრო ვაშლისაგან... ჩამო ჩემსას, გაგასინჯო.

არა ნიაგმა ნაზმა ქოსა ძალღი ჩამოაგდო ლეღვის ხიდან, თევდორაძემ წიხლი კრ

ა ხეს. დაცემისას კუდი გადაუტყდა, ერთიც არ დაუკვნესია, ისე გასცილდა „ნემეცის ქუჩას“.

კიდევ მრავალი წლის განმავლობაში მოსაგონრად ჰბონდათ იმ ღამის ეშხი. დღე საც ამბობენ მოხუცებულები: „როდის? ტრიფონი რომ თურმე შავ კაცს ეძებდა, იმ წელს დაგვოჭლებულვარ, თურმე“...

თავი მეოთხე

ნეო-ნერვო-კლინიკას ათი ქცევა მიწა ეკავა ქალაქის განაპირას ჩავარდნილში. ამ მიწის გვარიანი ნაწილი სიმინდის ყანებისა და ბალ-ვენახებისთვის დაეთმოთ. ნომრე ვან კუჭუხიძემ, ერთ-ერთმა პირველმაშემოილო შრომითი თერაპიაშრომითი თერაპია, თუმცა ეს ტერმინი ჯერ არ არსებობდა, კარგად იცოდა, რომ ავადმყოფის მარტო ჯანმრთელობა კი არა, არსებობაც იმ მოსავალზე იყო დამოკიდებული, საკუთარი შრომით რომ მოიწევდნენ კლინიკის ავადმყოფპაციენტები.

7)ყანების და ბალ-ვენახების გარდა, ღორების კოლტი ჰყავდათ, მათ შორის შორის ერთი თმახუჭუჭა, ორი რქადაბალი, ჩაძინებულშიძროხაძროხა-ალმასა და მაისა, ერთი-ნახევრად გამშრალი, მეორე-ნახევრად მეწველი. ფსიქიატრიული ახალშენის ჭიშკარს პატარა განცხადება ამშვენებდა: „პილპილისა და ამნაირის შემოტანა სასტიკად აკრძალულია“. აქვე ჭინჭარში იდგა აგურის შენობა, რომლის სოკოთი დაავადებული კედლები ტკბილად ტიროდა. ამ შენობას ორი კარი ჰქონდა და ერთი წარწერა-„საოყნე“. მარჯვენა კარი განკუთვნილი იყო თავდაზნაურთათვის, მარცხენა-ჩვენთვის, მდაბი ოთათვის, თუმცა ორივე კარს ერთსა და იმავე ოთახში შევყავდით. ეს გარემოება დიდ უსამართლობად ეჩვენებოდა როგორც გაბატონებულ, ისე დამორჩილებულ კლასს.

ნეო-ნერვო-კლინიკის პაციენტები მარტო სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობას არ ეწეოდნენ, აქაც იგრძნობოდა პროგრესის ნიავი. პაციენტთა განკარგულებაში იყო სახარატო, საზეინკლო, სახარაზო და სამჭედლო საამქროები აქვე აკეთებდნენ ღვინის კასრებს, დოლებს და კამათლებს ოკრიბული შავი ქვისაგან, რომელსაც გიშერს უწოდებდნენ და გიშერი გახლდათ კიდევაც. მკალავიც ჰყავდათ, ლეკი, ემადუდინი ერქვა სახელად.

კლინიკის ტერიტორიაზე ერთი დიდი შენობა იდგა. ორი თვალი მასში ძველი ეკლესიის ნაშთს ამოიკითხავდა. ამ ნაგებობას მიყუდებული იყო უფრო მცირე შენობა, ასფუთიანი კასრი რომ ადგა თავზე, იმაში სამრეკლოს ეს გახლდათ საშხაპე, დოქტორ შარკოს წესით, გამრთული. აქვე იყო წამლის წისქვილიც.

ამ საშხაპეს წინ, იმ მზიან დილას, ზეხმელი ხის ქვეშ ხელ-ფეხ შებოჭილი და პირში ნაქურჩებით ერთაოზი და ქრისტეფორე ისხდნე და ყურადღებით ადევნებდნენ თვალს, რა ხდებოდა მათ გარშემო.

ერთი სიმელოტეში შესული კაცი ტკბილი ღიღინით ქანაობდა საქანელაზე, მეორე მოყვითალო კაცი ღობის ძირში მიდი-მოდიოდა და ძირტკბილას ჭამდა. მესამე, მხ

ცეშერეული, თავგანწირულად დჰქროდა და ბორბალს აგორებდა. მეოთხე, მშფოთვარე, ცდილობდა, თმახუჭუჭა ღორს შემოხტომოდა. ვის გზირობა დაეჩემებინა და რაღაც ას გაუგებარს და გაუგონელს ყვიროდა სამჭედლოსთან, ვის მრგვალი საგანი ზურგით დაჰქონდა, ოთკუთხედს კი-აგორებდა. ვიღაცა ყვიროსტვირით აყრუებდა იქაურობას, ერთი კიდევ პატარა თავიანი, თითქოს ბავშვის დახატული, ღორებს ითვლიდა უკუღმა :

-თხუთმეტი, თოთხმეტი, ცამეტი...

გამგე ექიმი კაბინეტიდან გამოვიდა და სანდომიანი ღიმილით ერთაოზსა და ქრისტეფორეს მიუახლოვდა. უკან ორი სანიტარი მოჰყვებოდა. ერთს სქელი, ორმაგი ბუღალტერიის დავთარი ეჭირა ხელში.

-კეთილი იყოს, ბატონებო, თქვენი აქ მობრძანება,-კოკობი ღიმილით მიესალმა ახლად მოყვანილებს ნოშრევანი.

პასუხად სამად დაყოფილი მილი მიიღო.

-გაუხსენით საინფორმაციო წყარო,-უბრძანა სანიტარს ნოშრევანმა, ღიმილებს რომ მორჩა.

სანიტარმა ნაქურჩალა პირიდან ამოუღო ერთაოზს.

-უჰ, შენი!...-აყვირდა ერთაოზი, მაგრამ ნოშრევანმა განკარგულება გასცა:

-დახურეთ!

ნაქურჩალა დაუბრუნდა ერთაოზის პირს. ნოშრევანმა ქრისტეფორეს გაუღიმა.

-კეთილი იყოს თქვენი აქ მობრძანება, ბატონო ქრისტეფორე, გამოუშვით ინფორმაცია!

სანიტარმა ახლა ქრისტეფორეს ამოაძრო ნაქურჩალა.

-შე ნაძირალავ!-ეს წყაროც მღვრიე აღმოჩნდა და სანიტარმა უმაღვე შეწყვიტა მისი დინება.

-აღნუსხეთ,-ბრძანა ნოშრევანმა და დავთრის სანიტარმაც ჩაიწერა ქრისტეფორეს სიტყვები. შემდეგ ნოშრევანმა ჩაახველა და დასაჯერებლად დაიწყო:

-რა აუცილებელია, რომ თქვენი ბრწყინვალე იდეა, გაფრენის იდეა, -ლაბორანტს მიუბრუნდა და უთხრა,-ჩასწეთ-ფრენოლოგია... განხორციელდეს სადღაც შორს, სადაც თქვენ კაციშვილი არ გაგიწევთ თანაგძნობას. ჩვენ კი მზად ვართ, ყოველმხრივ მოგეხმაროთ. ჩვენი ხალხი გაგიგებთ, ახლოს მიიტანს გულთან თქვენს იდეებს, გაგიწევთ დახმარებას.-ექიმმა ეზოში მოფუსფუსე ხალხზე უჩვენა.-ჩემს პაციენტებს შორის ბევრი კარგი ოსტატია.

უცებ ალაყაფის კარებზე ვიღაცამ დააკაკუნა. დარაჯი წამოდგა, გადააგორა ქვა, კარებს რომ აკავებდა და ნოშრევანს შეხედა.

-უფროსო, ვიღაცა თავისი ფეხით მოსულა, არ ასვენებს გამჩენი,-უთხრა ექიმს კარისკაცმა.

კარებში ოდიშარიამ შემოყო თავი. ერთის შეხედვით და შორიდანაც სახე სულ დალილაგებული ჰქონდა ვარდისფრად.

-გაუხსენით საინფორმაციო წყარო, მოილაპარაკონ!-მიუთითა ექიმმა ქრისტეფო

რეზე სანიტარს, პაციენტები მიატოვა და სწრაფი ნაბიჯით ოდიშარიასკენ გაემართა.
-რა გნებავთ?-მშრალად ჰკითხა ციხის უფროსს ნოშრევანმა.

-გამრჯობა, ექიმო,-შერიგებულად დაიწყო ციხის უფროსმა და ჯანსაღად გაიღიმა,
-გუშდამ გაუგებრობას ჰქონდა ადგილი. სიბნელე იყო, ცხენები თავისთვის მორბოდ
ნენ მირბოდ-მორბოდნენ. პატივცემულმა ავადმყოფებმა ცოტა არ იყოს, ზედმეტი გვაკ
ადრეს მეც და თქვენც...-ფაქიზად ხელი დაიღო დალურჯებულ თვალზე. ხუტას სახი
ს ასოები ერთმანეთს არ ემოწმებოდნენ.

-შემობრძანდით, -ხონურად გაუღიმა ოდიშარიას ექიმმა. ციხის უფროსმა ფეხი
შემოდგა კლინიკის ეზოში. ხუტამ თავი კისერზე გაისწორა, კისერი ბეჭებზე და ფრთხ
ილად დაიწყო:

-და ჩემი აზრი და მოხსენება შემდეგია: ამ დღის რაღაც მამაძალღური სუქინსინ
ობით ორი ბოროტმოქმედი გაიქცა ციხიდან. ერთს დარჩა მოსახდელი ასოცდაშვიდი
წელი, დარჩა უკვე ხოლო სხვას-მეორეს-სამი. ის მეორე მურთხი რომაა და ახალგაზრ
და, დაჭერილია ხელმწიფის კაცის ცოცხლად დამარმარხვისდროს, მაგალითად!

ნოშრევანი ნიჭიერი კაცი იყო, ყველაფრის გამეცნიერება ეხერხებოდა. სანიტარ
ს მიუბრუნდა.

-სიმონო, ჩაწერე:ოფიციალური პირების ცოცხლად დამარხვის ტენდენცია, კალ
იგულა-კომოდის კომპლექსი.

შემდეგ ოდიშარიას მიუბრუნდა:

-განაგრძეთ.

ხუტა თვალს არ აშორებდა ყოფილ პატიმრებს, შემტყობი კაცი იყო, რაღაცაზე
ცხარედ რომ კამათობდნენ. მის გაწვრთნილ ყურს ესმოდა ქრისტეფორეს სიტყვები: „
არა, ერთაოზ, ჩვენ თუ არ მოვითმენთ, თუ აქ არ დავრჩით, ძალიან გაგვიჭირდება „თა
მუნის“ აშენებე“.

-განაგრძეთ,-მოსთხოვა ნოშრევანმა.

-უნდა ადამიბრუნოთ ეს ხალხი, მაგენი ხომ კანონს გაურბიან.

-როგორ?! ძლივს მოვესწარი საქართველოში ასეთებს! თქვენ კი გინდათ, ციხეში
დაალპოთ ისინი! იბერუს, კავკაზიკუს, ჰაეროტიტიკუს ტემპერამენტოს! ასეთები ჯერ
ევროპაშიც არ შეიმჩნევიან! და, როდესაც ჩვენს მამულს ამ საქმეში პირველობა ელი
ს და როს საქართველო ასპარეზზე გადის, მოდიხართ თქვენ და...

-რომ გაფრინდნენ?-იკითხა ხუტამ.

ექიმმა თვალეში ჩახედა ხუტას.

-როგორ თუ გათრინდნე?

-აი ისეთ! ჯინაზე!

ნოშრევანმა ალერსიანად გაუღიმა და დათაფლული ხმით, სხვათა შორის, ჰკითხ
ა: -ცხელა, არა?

ხუტამ ხმლის ტარით შუბლიდან ოფლი აიღო.

-გვარიანად...

-წამობრძანდით აქეთ.

სანიტრებმა ზუსტად დაიჭირეს ექიმის ხმაში ნაცნობი ინტონაცია და ერთმა, ნელა დაიწყო ქამრიდან თოკის გამოძრობა.

-მაშ, თქვენც გჯერათ, რომ გაფრინდებიან?-მზაკვრულად გაუღიმა ნოშრევანმა ციხის უფროსს.

ხუტას სანიტრების მანევრი არ გამოლორჩენია, შეეშინდა, იფიქრა: „ეს გიჟი არ გამიშვებს აქედან. მერე იძახე რამდენიც გინდა, ციხის უფროსი ვარო, აქ ხუთი მეფე ჰყავთ და ვინ იცის-რამდენი გუბერნატორი.. ნახე, რაფრა იბლიტება ჩემსკენ ის სანიტარი.3-გ აიფიქრა ხუტამ.

-არა, აღამიანს რა სიკვდილი გააფრენს, არც ფრთები აქვს, არც კურტუმო, შნო არც შნო, ორი ფეხი, ხელებიცა, მამიდაშვილებიც... პანაშვიდი, მაგალითად...

-არა, არ! თქვენ ეს ესაა გამოთქვით აზრი, რომ მოსალოდნელია მათი გაფრენა.-თვალებით ხვრეტდა ხუტას ნოშრევანი.

-არა, ბაქონო, ისე მოგახსენეთ, პირის გამოსაწმენდად.

-აბა, თქვი „ააა“.

-თქვი, „ა“, -ექიმი ცუდს არაფერს გატყვის,-უთხრა სანიტარმა.

გოგოების მამა ვარ... თხლესავით წავიდა ოდიშარია,-„ერთი თავი გამატანია აქედან, თვარა ამ ინდაურებში გაზრდილებს კინ ჩივა. მარგალიტა, შენი ასე და ისე, შენ გადამკიდე ამ ცივ ქვაზე გალესილებს

-აბა, თქვით „ააა“ ...

-მეც ქართველი ვარ, მეც მიხარია, ჩვენში რომ ასე აეჭრა კაცს ჰკუა...-უკან უკან იხევდა ოდიშარია,-დავივიწყოთ, რაც მოხდა, კიდევ მოგიყვანთ ერთ-ორს. ერთი მყავს, დიდი ასოები მოგიგონეო წერტილის წინო და წერტილის მერ, ჩასუნთქვა, ჩამოჯდომი და ბოლოკის წვენი დალევად.თ მოგართმევთ იმასაც,-ამ სიტყვებით ხუტა ეზოდან გავარდა და ციხისკენ გაიქცა, მოკლეზე.

ნოშრევანი ქრისტეფორეს და ერთაოზს დაუბრუნდა.

-ხარის ტყავი, საკოჭე მასალა, სამი საყენი ბზის ფიცარი, თუნუქი, დიდთავა ლურსმები,-წარუყენა პირობები ქრისტეფორემ.

-ჩაიწერეთ?-მიუბრუნდა ნოშრევანი დავთრის სანიტარს.

ყოველივე ჩაიწერა, ყოველივე აღინუსხა, საუბარი კი დასრულდა ნოშრევანის შემდეგი სიტყვებით:

-...ჩვენ მხოლოდ ერთი სათხოვარიგვაქვს, დაგვრთოთ ნება, ვაწარმოთ თქვენზე დაკვირვებანი. ეს იმისათვის არის საჭირო, რომ მომავალ თაობებს არ დაეკარგოს თქვენი აფრენის ამბავი.

-კეთილი,-მისცა თანხმობა ქრისტეფორემ.

ასე და ამრიგად, მოხდა შეთანხმება.

ერთაოზს და ქრისტეფორეს თოკები ახსნეს. მთელი დღე ნეო-ნერვო-კლინიკის შესწავლას მონადომეს.

ის დღეც მიილია. ქრისტეფორე და ერთაოზი ძილს მიეცნენ. კატამ ღობე გადაიარა.

მზე ჯერ არ იყო ამოსული, რომ ორივენი ფეხზე იდგნენ, გამოვიდნენ ეზოში, სადაც მათ უკვე ცალქალამნიანი სანიტარი ელოდა დავთრით ხელში და კისერზე ჩამოკიდებული სამელნით. მალე მათ ნოშრევანიც შეუერთდა.

ქრისტეფორემ მონხა სწორი ადგილი და გადათვალა ათი ნაბიჯი.

-სიგრძე უდრის სიყვარულს,-თქვა მან და განის გაზომვა დაიწყო.

-ჩაიწერე,-უბრძანა სანიტარს რომ ჰგავდა, შვანგირაძეს ნოშრევანმა.

-სიგანე-რწმენას!-თქვა ქრისტეფორემ.

შემდეგ ცაში აიხედა, თავზევით ხელი ასწია, შეხტა და თქვა:

-სიმაღლე-იმედს!

-უკიფშეუტ!-თქვა ერთაოზმა,-რომესაც გერმანულის გარდა წინ კიდევ ოთხიენა ესწავლა-ინგლისური, ფრანგული, ესპანური და ძველი მეგრული, ქართული სიტყვების უკუ უღმა და გვერდულად წაკითხვით.

როდესაც მომავალი აპარატის გაბარიტები დაადგინეს, აგებას შეუდგნენ. გამოიტანეს სამჭედლოდან საარაყე ქვაბიქ და აჩაჩა ურემზე დადეს, რომლის სიგრძე, იღბლად, ზუსტად სიყვარულს უდრიდა, ტევადობა-ერთგულებას. დაიწყეს ფრთების კეთება. ამასობაში დღეც მიილია.

....

....

....

12) გვალვიან ზაფხულს წვიმიანი შემოდგომა მოჰყვა, ადრე დამდებოდა. იკლო ცხოვრების სიჩქარემ, გასაქცევზე აღარ მირბოდა კაცი, მიდიოდა, ან სულაც გადახურულში დგომას არჩევდა.

მიიძინა ფსიქიატრიულმა კოლონიამ. ჭირისუფალი ვისაც ჰყავდა, სულ უფრო ნაკლებად აკითხავდა თავის ავადმყოფს. აჭრეს ყანები, გაყიდეს ღორები, ორივე ძროხა გაშრა, ხეს ფოთოი დასცვივდა, გნოლიძემ, ლორიამ, ჩილაჩავამ, სიმონგულოვმა და ტყემელაშვილმა ჩალის კარავში შეთქმულება მოაწყეს, „ტყვილა ვყავართ აქანეო, მეფემ თუ გოუგო ნოშრევანს, დედას უტირებსო.“. კარპეზა დენიაგმა (ნოშრევანის კაცმა) დროზე უცვალა გეზი შეთქმულებას, სხვა მსვლელობა მისცა და ოყნებს დაუკავშირა-ამ საქმეში თავად-აზნაურობასთან გათანაბრება მოითხოვა. ამ დროს ძროხამ კარავი შეჭამა, თავსხმა წვიმაში კი შეთქმულებამ ინტერესი დაკარგა.

აივნის ქვეშ შავი დედალი იდგა სველი და რიკულზე ჩამოცოცებულ ყველა წვეთს გაშეშებული თვალით წუმბემდე აცილებდა. შორს. ღობის იქით, დროდადრო ნისლი გაირღვეოდა და ფეხშიშველა სალდათები გამოჩნდებოდნენ, რომლებიც მდინარეში წულებს რეცხავდნენ. ერთაოზი და ქრიმსტეფორე კი განაგრძობდნენ თვითმფრინავის მშენებლობას. ერთი წამით არ მიუტოვებია ისინი ნოშრევანს, სულ თავზე ადგა და სანიტარს ჰკარნახობდა:

წვიმას არ ერიდებიან, ვინაიდან სტატისტიკა ადასტურებს, რომ გონმიხდილებს ქოჩრიანობა ჯაგრიანობაში გადასდით და მატყლის ქუდის ილუზია ექმნებათ.

წავიდა ჭინკა, გამოიღარა.

15)ერთხელ ასკილის ბჩქიდან აბრამია ალავიძე გამოვიდა(თავს რომ ლეჩხუმის პურ-ღვინო-ღომ-სიმინდის ასისტავად ასახელებდა). ძალივით გვერდულად მიუახლოვდა და ქრისტეფორეს და ერთაოზს, მიიხედ-მოიხედა და თქვა...

-ერთი რამე უნდა გითხრათ.

-ბრძანეთ,-მიუგო ქრისტეფორემ.

-ურემს ქვევიდან აქვს ბორბლები, იმიტომ რომ მიწაზე დადის. ცაში თუ გინდა თ სიარული, ბორბლები ზევიდან უნდა გაუკეთოთ. ეხ, მე რო რემეტიზმი არ მჭირდეს...-თქვა და წავიდა.

ეს იყო და ეს, სხვა რჩევა არავისგან მიუღიათ.

მიიღია შემოდგომაც, დადგა ზამთარი. მოვიდა იმერეთის ზრდილი სტუმარი-თოვლი და ყველაფერი გადათეთრდა. შმაგები რომ შმაგებია, ისინიც დაწყნარდნენ, დალევნენ დილით ნაყიდ წაქს და საღამომდე ეძინათ. ერთაოზის და ქრისტეფორეს აგზნება კი სულ უფრო და უფრო მატულობდა.

3)ბოლოს და ბოლოს ყველაფერს აქვს დასასრული-ურემზე დამაგრებულმა ქვაბმა, ხარის ტყავის გადაჭიმულმა ფრთებმა, ნაფოტებმიმაგრებულმა ქვაბმა, ნაფოტებმა გარკვეული სახე მიიღო. ნეო-ნერვო-კლინიკის ეზოში იდგა მილიონი წლის წინათ გადაშენებული ფრინველი, რომლის გარეგნობა და წონა გაფრენას კი არა, ადგილიდან დაძვრასაც საეჭვოს ხდიდა.

ერთ მშვენიერ დილას კი ქრისტეფორემ გაანდო ნოშრევანს:

-ხვალ დილით გავფრინდებით.

იმავე საღამოს პარიზში, კაზანოვას ქუჩაზე ფოსტალიონმა დეპეშა გადასცა უგანათლებულეს ფსიქიატრს, დოქტორ შარკოს.

დიდმა ფსიქიატრმა სათვალე გაიკეთა და კითხვას შეუდგა:თ

„ელვა. აკადემიკოს შარკოს. ძვირფასო მასწავლებელო და კოლეგავ! ფრენოლოგებმა განაცხადეს, რომ ხვალ გავფრინდებიან. იდეა ფიქსის აუცილებელი მარცხი გამოიწვევს შოკს. მზადყოფნაშია ბროწეულის წვენის ოყნები, საშხაპო აპარატურა. აცნობეთ ლომბროზოს. მუდამ თქვენი იდეების ერთგული, ნოშრევან ქეთევან მომენტი, დომენტი კუჩუხიძე-კავკასიელი“.

1)შარკო ფანჯარასთან მივიდა შორს, ინვალიდების სასახლის დაორთქლილი ვერცხლისფერი გუმბათი დილის ნისლში იკარგებოდა. ნაწვიმარ ლისეის მინდორზე, სველ ქვაფენილზე ეტლებისა და კარეტების ჩრდილები იკლავებოდნენ. მონმარტრს ეძინა. ნოტრდამი ღუმდა.

დიდმა ფრანგმა დეპეშა დაჭმუჭნა და კვაწარახის ბოთლს დააცო.

...

3)აფრენის დილაც გათენდა, დილა, რომელსაც ასე მოუთმენლად ელოდნენ ერ

თაოზი და ქრისტეფორე.

ბლიკვაძემ, ინდაურების მწყემსმა, პირველმა გაიღვიდა და ცათმფრენთან მივიდა. უბიდან პეშვი ახალი ტყემალი ამოიღო, პირში შეიყარა, დაიკლაკნა და გაბურძენილი თმიდან დილის ნამი ჩამოყარა. ნოშრევანი თავის სანიტრებიანად იქვე ტრიალებდა. სულ მალე მთელი ფსიქიატრიული კოლონიის მოსახლეობა შეიკრიბა. ერთაოზმა ტყის შეშა შეაწყო ცათმფრენის ღუმელში. ქრისტეფორემ უბიდან კვეს-აბედი ამოიღო (ხშირად ასე ესაზღვრებიან ერთმანეთს ადამიანის უკანასკნელი და უპირველესი მიღწევები) და ცეცხლს მოუკიდა. მხიარულად ატკაცუნდა შეშა.

3) ფსიქიატრიულ კოლონიაში სიჩუმე ჩამოვარდა, მხოლოდ ქვემო ჭალიდან ბაკის უბნელი დოროთეა შუბლაძის გაბმული ყვირილი ისმოდა, ამგვარად ებრძოდა დოროთეა შიმშილს.

ქრისტეფორემ ვარდები გამოართვა სანიტარს და შეკრებილთ მიმართა:

-ძვირფასო მეგობრებო, ბატონო ნოშრევანტ ბატონო ნოშრევან! თქვენ ეხლა მოწმენი გახდებით არნახული და დაუფიქრარი ამბისა. ჩვენ გმორდებით თქვენ და ვეზირებით ცას. გონებას ადვიძებს გრძნობა, გრძნობა პლუს-მინუს ქს კვადრატს!

ერთაოზმა ველარ გაუძლო ცდუნებას და და მოღუნული რკინა დაქაჩა. ცათმფრენი ადგილიდან მოსწყდა, აგრუხუნდა. იფეთქა სქელმა და ცხიმიანმა ბოლმა. ქრისტეფორეს ხმა ქვაბის ქშენამ დაფარა.

2) ცათმფრენმა, საშინელი სიჩქარით (ორჯერ რომ აღემატებოდა თავად ნაკაშიძის ფაეტონის სიჩქარეს), ეზოს წრე დაარტყა და უპატრონო დოროთეასკენ დაქანდა. დოროთეამ დროზე უტია, თორემ ავიაციის პირველი მსხვერპლი გახდებოდა. ნოშრევანი და სანიტრები კივილით გამოეკიდნენ საფრენ აპარატს, რომელიც ისევ დაუბრუნდა თავისი დაბადების ადგილს, ხალხი მიფანტ-მოფანტა, გაქანდა ლობისკენ; გზად ნოშრევანის საოყნე და წამლების წისქვილი წაშალა, ლობე გაანგრია, მინდორში გავარდა და ნახნავ მიწაზე ხტუნვა-ხტუნვით პირდპირ უფსკრულისკენ გაემართა. პაციენტები ჟივილ-ხივილით დაედევნენ უკან.

აი, ცათმფრენი უფსკრულს მიუახლოვდა, ნოშრევანმა უბედურების მოლოდინში თვალები დახუჭა, მაგრამ ძალამ, გაუგებარმა და შეუცნობელმა, ეს ნაგებობა ცაში იტაცა, ცათმფრენმა ნელ-ნელა ზევით დაიწყო აწევა.

-დედალი?-გაახსენდა ერთაოზს და მიწას ჩაჰხედა. შავ დედალს შავი მამალი ლობის ძირას ტკეპნიდა.

-სიყვარული ვერტიკალურია!-აგრძელებდა სიტყვას ქრისტეფორე, მეტის გაგონება ვერავინ მოახერხა.

ცათმფრენმა წრე დაარტყა ნეო-ნერვო-კლინიკას, პაციენტებმა ცლოცვა-კურთხევით ერთხანს სდიეს გაფრენილ მხსნელს, ვიდრე „თამუნია“ არქიელის გორას არ მიეფარა. ლეკი ემადღუნინი მანამდე მისდევდა მიჰყვა გაფრენილებს, სანამ მათი მიმართულიება ერთმანეთის საპირისპირო არ გახდა.

-დაბრუნდით!-უიმედოდ მისძახოდა მღუმარე ცაში დარჩენილ ბოლს ნოშრევანი, -მაინც არავინ დაგიჭერებთ, რომ დაფრინავთ! დაბრუნდით! აბი გლუკოზა!...

ნოშრევანს გული წაუვიდა.

XXX

4)თამუნია ყიფიანის საფლავის თავზე გრუხუნი გაისმა. ცათმფრენი ნელ-ნელა დაუახლოვდა მიწას და საფლავიდან ორ საჟენზე ჰაერში გაიყინა.

-ეგ სიყვარული, დიდი, შენ შემაყვარე, კარგო,-სევდით თქვა ქრისტეფორემ და ნაზად და ნაზად დაუშვა ყვავილები თამუნიას საფლავზე. თვალცრემლიანმა მოხუცმა ერთხანს უყურა, უყურა ძვირფას საფლავს, შემდეგ კი ერთაოზმა ნელა, რიდით დაძრა ცათმფრენი ქალაქისაკენ.

ქალაქის თავზე უცხო ჩიტის გამოჩენამ დიდი აურზაური გამოიწვია. ქუჩაში ევროპა ხალხი გამოეფინა. „თამუნია“ ლაღად გადაუფრინა ქალაქს და „ნემეცის ქუჩაზე“, მარგალიტა ამყოლაძის სახლის თავზე დაეკიდა.

-მარგალიტა, მარგალიტა!-იყვირა ერთაოზმა.

სამერცხულოში მარგალიტას თავი გამოჩნდა.

-რა ლამაზი ხარ!-თავი ვერ შეიკავა ერთაოზმა.

-რომელი ხარ?-აქეთ-იქით იხედებოდა მარგალიტა და ვერაფრით მოეფიქრებინა ცაში ახედვა.

-ერთაოზი ვარ, შენი ერთაოზი!

-სად ხარ, მერე, ბოშო?!

-აგერ ვარ, აგერ, ცაში, ჩემო საყვარელო!

მარგალიტამ ცაში აიხედა და ფეხები მოეკეცა.

-შენ შემოგიარე!-წაიჩურჩულა მარგალიტამ.

-მოკრიფე, თუ რამე გაქვს სამახსოვრო და გავფრინდეთ სადმე შორს!

-ამ მინუტში!-მარგალიტა სახლში შევარდა, ამას ეცა, იმას ეცა, შეკრა-შემოკრა ბოხჩები, სკივრი გამოათრია, ისევ ოთახში შევვარდა...

ამ დროს ეზოში ელიტოპოლიდან დაბრუნებული ტრიფონი შემობოტდა. ზურგზე ტომრები ედო.

-მოვდივარ!-სიყვარულით შესძახა ცას მარგალიტამ.

-სად მიდიხარ?-იკითხა ობერმა.

-სტამბოლში!

-შედი, ქალო, სახლში!

-სტამბოლში მინდა!

-რა სიკვდილი გინდა იქ?

-ინდიხურმა.

-მოდე, ჩემო მარგალიტა, მაგას რას უგდებ ყურს!-დაუყვირა ერთაოზმა. ტრიფონმა თავი ასწია, ტომრები მიწაზე დააგდო და ქვეები დაუშინა „თამუნიას“ ეკიპაჟს.

-ის შავი მოიყვანდა ამათ. ქშიო!-იყვირა ტრიფონმა.

17) შემდეგ გრძელ სარს დასტაცა ხელი და მფრინავებს შეუტია.

18) ერთაოზმა ცოტათი ასწია „თამუნია“. რა ექნა ტრიფონს? რა ექნა უბედურ ობერკონდუქტორს, როგორ დაეცვა ცოლი? დიდ თავში ერთმა პატარა და სწორმა აზ

რმა გაუფლვა. სტაცა ცოლს ხელი, ბეჭზე გადაიდგდო და სახლისაკენ გააქანა. სახლში ხომ ვერ შემოფრინდებიანო.

ტრიფონმა ეზო გადაირბინა და ის იყო, კიბის საფეხურზე შედგა ფეხი, რომ უცებ მარგალიტამ დამცრობა და დამჩატება იწყო, ტრიფონმა კარს ფეხი ჰკრა, ოთახში შეიჭრა, მაგრამ მარგალიტას მაგიერ პატარა შაქრის თოჯინა შერჩა.

-ვაი...+წაიხურჩულა ტრიფონმა და თოჯინა ხელიდან გაუვარდა.

შაქრის თოჯინაწყლით სავსე ვედროში ჩავარდა. ტრიფონი დაიხარა, მაგრამ უკვე გვიან იყო, თოჯინა თითქმის დამდნარიყო. ტრიფონს მუხლები მოეკეცა. ვედროსთან ჩაჯდა. მარგალიტა ჩუმად შელამაზდა წყალში. თოჯინა სრულიად დადნა. შავმა ხელმა მოუჭირა ტრიფონს გულზე, ცრემლით ავესო ობერს თვალები. ვედროში თითი ჩაჰყო, ერთხანს ატარა წყალში, შემდეგ ენაზე გასინჯა. ო, რა ტკბილი და მწარე იყო ვედროში წყალი!

-ვაი, ჩემო კუკლიკა, თურმე, რაფერ ნამყვავარებხარ...-თქვა ტრიფონმა, გულზე დამბლა მოუვიდა დამოკვდა.

-მარგალიტა, მარგალიტა!-ისმოდა გარედან ერთაოზის ხმა.

ერთხანს ელოდნენ მფრინავები მარგალიტას გამოსვლას, მაგრამ საშველი რომ არ დაადგა, მიხვდა ერთაოზი, რაღაც უბუ.ედურება მოხდა ჩემს თავზეო და ცრემლი წასკდა თვალებიდან.

-

თა-ეჰა, ჩემო ერთაოზ, აბა, გსმენიათ, რომ პირველი სიყვარული ბედნიერი ყოფილიყოს? პირველი სიყვარული ცაში თუ აგაფრენს, თორემ მეტი არაფერი მისგან არ ხდება,-ამ სიტყვებით ქრისტეფორემ მუხლები აუშვა და „თამუნია“ სწრაფად მოშორდა „ნემეცის ქუჩას“.

ცათმფრენა გეზი გეზი ერთაოზის სოფლისკენ აიღო. აი, ძუყნურიც გამოჩნდა, გვერდზე მიყუდებული ქალამნიანი,ყავარდავარდნილ-ჩაშლილი, დამშეულ-გაღლეტილი. ცათმფრენის გამოჩენაზე ხალხმა თოხი მიატოვა, გამოეფინა ქარში. მოულოდნელად ცათმფრენს ღორის თავი მოსწყდა, შემდეგ-სავსე ტიკი, ბოლოს-ნაბადი.

მიზანას შვილი უბრუნებდა სოფლს დიდი ხნის წინათ გამოტირებული მამის ვალებს.

-რომელი ხარ?-იკითხეს ქვევით.

-ერთაოზი.

-რომელი ერთაოზი?

-ბრეგვაძე.

-რომელი ბრეგვაძის?

-მიზანას შვილი.

-რავაა მამაშენი?

-არა უშავს.

-კიდო სვამს?

-აბა, რა!

-რავარი პირობებია იქით?-იკითხეს პატიკოს წყაროდან.

-გადასარევი.

-

-ახლაც არ დაიჯერებთ, ი ქვეყანა რო არი!-მიუბრუნდა დათიკია მღვდელი მრევლს. საბრალოს სალამი დასუსტებოდა, ისე გაფულურობულ-დასუსტებულიყო, რომ ჩრდილი დაკარგვოდა.

-ქრიშობელა!-დაიძახადაიძახა ერთაოზმა.

ჭურში ჩადგმულ კიბეს ქრიშობელა რობაქიძე ამოყვა სარეცხელით და ჭრაქით ხელში..

-გიმღერო?-კითხა ერთაოზმა.

-ეს უბატრონო, ცარიელიც რო გათრობს!-ქრიშობელა ჭურში ჩაბრუნდა. ცაში ერთაოზის სიმღერა გაისმა.

1) თამუგია “ ნელ-ნელა მოშორდა ძუყნურს და შორეული მთებისკენ აიღო გეზი. მზე კი სულ ზევით და ზევით ადიოდა.

გადაუფრინეს ხუხულებს, ბალნარებს, ძველსა და ახალ მკვდრებს, დაბლებს, მალლებს, წმინდანებს, ყომარბაზებს, თამარ მეფის საფლავს, ფეხმძიმე გიმნაზისტკას, მცხეთას, ალავერდს, ჩიქოვანების საძვალეს, ხატის მიწებს, ნასახლარს, გატეხილ ციხეებს, მიტოვებულ საყდრებს, ლელვნარს, თათრის შარას, ნაფურნევს დათვის ტანსაბანს, ბოგვერაძეებს, ციციშვილებს, ღულაძეებს, ტიკარაძეებს, დადიანებს, გურიელის საკურდღლეს, შველის ნაწოლს, დათიას თელას, ონს, ხონს, ობოლ მსხალს, კავთისხევს, ფაქიზაანთ უბანს, ურიის ბორანს, ვასილას ნალიებს...

გადაუფრინეს მღვდლის ვენახს, ქლიავბარდებს, ანდროებს, პატარა მაღაროს, ტატიას ქოხს, ფაციას კაკალს, ერთი სიტყვით, რასაც ჩვენ საქართველოს ვუწოდებთ...

-შემდეგ, როდესაც ყველაფერი მოიფრინეს, ზევით და ზევით იწყეს ასვლა, უცნაური რამ შენიშნამჩნიეს: მალლები და დაბლები, თავისთავად და ჭადარი ერთი სიმალისა გახდნენ. ლამაზი, სულელი, ჭკვიანი, მდიდარი, ღარიბი-ვინ გაარჩევდა აქედან რამეს.

შემდეგ ზღვა, მთა, მდინარე, ვაკე-ყველაფერი ერთ მრგვალ ლურჯ ბურთად გადაიქცა. ეს ბურთიც რომ დაპატარავდ და სილურჯე დაეკარგა, ერთ პატარა, უმნიშვნელო ბრჭყვიალა თვლად იქცა, უფრო ლამაზ და უფრო ბრჭყვიალა თვლებს შორის.

ამასობაში, ოთხი თუ ხუთი წელი გავიდა.

მოიწყინა ქრისტეფორემ, მალიხულია სენი დაემართა, მელანქოლიის მსგავსი. ერთაოზს მაღარიამ გაუხსენა. იწვა საწყალი ქვაბთან, კანკალებდა და ენთროპიის ზრდის კანონებზე ფიქრობდა კასპის ჭილოფში გახვეული.

-ეხ...-ამოიოხრა ქრისტეფორემ.

„რა მოუვიდა, ნეტავიო“, -გაიფიქრა ერთაოზმა.

მაღარიამ რომ გაუარა, ჰკითხა დაღონებულ ბერიკაცს:

-რა მოგივიდა, ბაბუა, რამ დაგაღონა?

-რა სუფთა იყო ცა, უჩვენოთ, რა სპეტაკი...-მწარედ ჩაილაპარაკა მოხუცმა და დადუმდა.

კიდევ ერთმა წელმა განვლო.

-სად ვართ, ერთაოზ?-იკითხა ქრისტეფორემ.

-გავედით გაღმა,,-უპასუხა ერთაოზმა.

-სად გაღმა?

-მარილზე.

-მარილზე?-ვერ გაიგო მოხუცმა.

-ჩავბარდით პატრონს.

-რომელს?

-მთავარს.

-ააა,-ნაღვლიანად თქვა ქრისტეფორემ,-ვთ გაყოფილი ვე-ზე უდრის უდრის ნო
ლს.

-თკი უდრის კონსტანტს,-ჩუმავდ თქვა ერთაოზმა და თვალები აუცრემლდა.

ისევ გამოჩნდა მათ თავზე ლურჯი, უძირო, სულისწამლები ცა-მამაზეციერის წამიერი
საჩუქარი და ყველაფერი და ყველაფერი გაქრა.

გაიხსნა სულ სხვა რამ: სიხარული, სიტკბო, სილამაზე, მუდმივი გაზაფხული, სი
ნათლე, ბედნიერება...

დიდება შენ, ღმერთო!